

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra biblických věd

Bakalářská práce

Biblické motivy ve vybraných řečech

Martina Luthera Kinga

Vedoucí práce: ThLic. Adam Mackerle

Autor práce: Kamila Galčanová

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Ročník: 4.

2010

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

30. března 2010

Kamila Galčanová

Děkuji vedoucímu bakalářské práce ThLic. Adamu Mackerlemu za rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

ÚVOD.....	5
1 Život a aktivity Martina Luthera Kinga.....	7
1.1 Krátký životopis M.L.Kinga	7
1.2 Aktivity Martina Luthera Kinga	8
1.2.1 Účast M.L.Kinga v hnutích.....	8
1.2.2 Účast M.L.Kinga na stávkách.....	9
2 Poslední řeč M.L.Kinga.....	14
3 Biblické motivy a jejich rozbor.....	25
ZÁVĚR.....	46
Seznam zdrojů.....	47
Příloha - překlad řeči „ <i>I've Been to the Mountaintop</i> “	49
Abstrakt.....	60

ÚVOD

Martin Luther King byl významným řečníkem, kazatelem a sociálním činitelem své doby. Jeho proslovy, kázání a činy v 60. letech 20. století hýbaly masami černochů, jakož i bělochů, kterým však spíše hýbaly žlučí. Právě jeho poslední proslov jsem si vybrala jako materiál pro svou bakalářskou práci.

King chtěl být původně lékařem nebo právníkem, aby mohl pomáhat lidem, ale nakonec se stal baptistickým kazatelem, když usoudil, že černoši v USA jsou velmi spjatí s životem svých církví a že prostřednictvím církve může právě černochům pomoci velmi efektivně. Pustil se do toho mladý a s vervou, a zadařilo se mu. Mezi jeho nejznámější proslovy patří „*I Have a Dream*“ a „*I've Been to the Mountaintop*“. Všechny jeho proslovy jsou nabitý biblickými motivy. Není divu - u protestantského kazatele. V této své práci bych chtěla některé tyto motivy objevit, lehce rozebrat a pokusit se odhalit, co při jejich použití chtěl King říci svému publiku. Dalo by se konstatovat, že v protestantském prostředí je použití Bible při každodenním uvažování běžným jevem. Mohlo by se tedy stát, že by někdo v mé práci objevil nedostatky, co se týče hustoty rozebíraných biblických motivů v projevu „*I've Been to the Mountaintop*“.

Biblické motivy v projevu jsem si pro lepší rozebrání rozdělila na „biblické citace“, „biblické narážky“ a „motivy podložené Biblí“. Biblické citace jsou přímo a doslovně použité věty z Bible, které King cituje; biblické narážky jsou Kingem parafrázované biblické příběhy, které jsou notoricky známé; motivy podložené Biblí jsou právě oním krásným a specifickým jevem běžným zvláště v protestantském prostředí – jakési proniknutí Bible hluboko do myšlení člověka, a to takovým způsobem, že již při vyjadřování každodenních myšlenek používá její jazyk, příměry, příběhy a interpretuje si je v osobních souvislostech. Takovýmto způsobem pracuje Martin Luther King a já jsem se pokusila jeho myšlení přiblížit.

Při práci jsem vycházela z anglického originálu řeči „*I've Been to the Mountaintop*“, neboť kompletní překlad do češtiny není publikován. Řeč jsem si

proto pro studijní účely přeložila; je uvedena v Příloze. Překlad není zcela striktní, pokusila jsem se držet se atmosféry příležitosti, při které zazněla, a ohledu na publikum, které měl King před sebou. Existují pěkné nahrávky této řeči, ve kterých je možno dobře zaznamenat řečnické umění Martina Luthera Kinga a reakce publika.

Proč jsem si vybrala právě Kingovu poslední řeč? Tato řeč M. L. Kinga byla zvláštní tím, že se v ní zmiňuje o své blízké smrti (byl zastřelen druhý den). I z jiných zdrojů je známo, že King možná nějakým způsobem tušil, že jeho konec se blíží. O svém „konci“ – nevíme, jestli měl na mysli fyzickou smrt, nebo možná přestával doufat v úspěch svého hnutí – ač hovoří vyrovnaně, se silou a sebejistotou.

King byl činný v různých sociálních hnutích afroameričanů, obdržel Nobelovu cenu míru v roce 1964, měl styky s několika prezidenty, hovořil do současné politiky USA, byl po několik let sledován FBI a podezříván z propagace komunismu v zemi. Lze se o něm dozvědět i velmi negativní informace např. o zvláštních morálních poklescích, neslučujících se s rolí křesťanského kazatele, plagiátorství (hlavně disertační práce) a zapletení se do hnutí komunistů v USA. Přes všechny tyto informace usuzuji, že King pro svůj lid v dané době udělal, co mohl, podle svých nejlepších schopností. A bylo již načase. Je s podivem, že se bývalí otroci v USA dovedli takovým způsobem vzchopit a vzepřít až ve druhé polovině minulého století. Mám-li zhodnotit Kingovu osobnost, mám-li na to vůbec právo, usuzuji, že přes všechny morální poklesky byl King ve své době a na svém místě skutečným „Božím prorokem“, odvážným k jasným a zásadním činům, které v kladném směru pohnuly historií černých obyvatel USA. Vždyť i bibliční proroci, o kterých King tak mnoho věděl a které často citoval, nebyli ve všech směrech dokonalí, ale byli to lidé, kteří sehráli významnou úlohu v životě svého národa a něco dobrého pro něj vykonali. A to je dobré poselství i pro nás dnes, které nás může inspirovat v osobní víře v Boha i k dobrým činům, které mohou – necháme-li se správně „použít“ a vytrváme v úsilí – pohnout historií. O tom mluví Bible i život baptistického černošského kazatele M. L. Kinga.

1 Život a aktivity Martina Luthera Kinga

1.1 Krátký životopis M.L.Kinga

M. L. King se narodil 15. ledna 1929 v Atlantě v Georgii. Jeho otec i děd byli baptistickými kazateli a Martin, křestním jménem Michael, kráčel v jejich stopách. V roce 1948 získal titul bakaláře sociologie a v roce 1951 teologie. Absolvoval postgraduální studium a titul Ph.D. získal v roce 1955 v oboru systematická teologie na univerzitě v Bostonu.

Ve 24 letech se stal kazatelem baptistického sboru v Montgomery v Alabamě. Tam také začaly jeho občanské aktivity, a to bojkotem autobusů. Martin se rychle vyhoupl na vůdce lidu; byl výborným řečníkem, i když později, a nejspíš oprávněně, byl obviněn z mnohého plagiátorství. Po této kampani se v roce 1957 podílel King na založení skupiny Southern Christian Leadership Conference (SCLC), jejímž úkolem bylo koordinovat černošské skupiny při nenásilných protestech za účelem dosažení reforem zákonů týkajících se občanských svobod. Stal se jejím prvním prezidentem a vedl ji až do své smrti.

Za studií Kinga velmi zaujal život a příklad Mahátmy Ghándího a jeho myšlenky nenásilného odporu. Těmi se inspiroval a v pozdějších letech navštívil i s manželkou Corettou Scott Kingovou Indii a Ghándího stoupence.

Spolu s úspěchy kampaní, které King dosáhl, rostl i zájem o jeho osobu ze strany vládních rozvědných služeb, zejména pak poté, co začal odsuzovat válku ve Vietnamu. Přílišné sympatie k němu nechoval ani prezident Johnson, ani tehdejší šéf CIA Edgar Hoover, jehož znepokojovala některá podezření, podle nichž měl King usilovat o komunistický převrat, vedený ze spodních vrstev americké společnosti. V roce 1964 obdržel Nobelovu cenu míru za své úsilí o ukončení rasové segregace a diskriminace prostřednictvím občanské neposlušnosti a jiných nenásilných praktik.

Martin Luther King byl zavražděn 4. dubna 1968 v 18:01 při projevu na balkóně 2. patra motelu Lorraine v Memphisu v Tennessee. Vražda vedla k vypuknutí nepokojů ve více než 60 městech. O pět dní později, v den Kingova

pohřbu, vyhlásil prezident Lyndon Johnson den smutku. Kingova pohřbu se zúčastnilo asi 300 000 lidí.

- Tyto a následující informace jsou z velké většiny převzaty z internetové encyklopedie Wikipedie. Jsem si vědoma toho, že Wikipedie je otevřená encyklopedie; kontrolovala jsem proto i historii příspěvků, a z počtu příspěvků a jejich povahy je zřejmé, že informace výše a níže uvedené jsou jakýmsi všeobecným konsensem, což považuji za jistou garanci pravdivosti informací. Přebírám pouze informace o faktech, nikoli názory.

1.2 Aktivity Martina Luthera Kinga

1.2.1 Účast M.L.Kinga v hnutích

- *Afroamerické hnutí za lidská práva*

- *Southern Christian Leadership Conference*

M. L. King spoluzakládal tuto organizaci v roce 1957, byl jejím prvním prezidentem, a to až do své smrti.¹

Southern Christian Leadership Conference (SCLC) je americká organizace pro ochranu lidských práv. Byla založena v lednu 1957 jako *Negro Leadership Conference on Transportation and Nonviolent Integration* představiteli tzv. Černé církve, mezi nimiž byl i Martin Luther King, který se stal prvním prezidentem organizace a zůstal jím až do svého zavraždění. Organizace hrála klíčovou roli v Afroamerickém hnutí za lidská práva 50. a 60. let. Po jeho smrti až do roku 1977 vedl organizaci Kingův přítel Ralph Abernathy a od roku 1997 do roku 2004 Kingův syn Martin Luther King III.²

¹ Srov. *Martin Luther King, Jr.* [online] poslední aktualizace 28.3.2010 [cit. 28.3.2010] Dostupné na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Martin_Luther_King

² Srov. *Southern Christian Leadership Conference. Leadership.* [online] posl. aktualizace 26.1.2010 [cit. 26.3.2010] Dostupné na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Southern_Christian_Leadership_Conference

1.2.2 Účast M.L.Kinga na stávkách

Uvádím chronologický přehled stávek, kterých se Martin Luther King zúčastnil. Některé z nich rozvádím podrobněji, a to s ohledem na uvedení souvislostí, které jsou nutné k pochopení následujícího proslovu M.L.Kinga, v němž se o událostech z jednotlivých stávek zmiňuje a předpokládá jejich znalost.

1) Bojkot autobusů v Montgomery, 1955

Touto stávkou v podstatě začala Kingova kariéra.³ Proto ji zde v krátkosti popíši.

Bojkot autobusů v Montgomery byla politická a sociální protestní kampaň, která začala v roce 1955 ve městě Montgomery ve státě Alabama v USA. Byla zaměřena proti městské politice rasové segregace ve veřejném dopravním systému. Bojkot vyústil v ochromující finanční deficit veřejné dopravy v Montgomery, protože město mělo velký podíl černošské populace jak mezi řidiči, tak mezi cestujícími. Nastávající boj trval od 1. prosince 1955, kdy jistá Rosa Parksová, černošská švadlena, byla zatčena pro odmítnutí vzdát se svého místa k sezení v autobuse kvůli právě přistoupivšímu bělochovi, do 20. prosince 1956, kdy federální rozhodnutí nabylo účinnosti, a vedlo Nejvyšší soud Spojených států Amerických k rozhodnutí, že segregace v autobusech v Alabamě a Montgomery je protiústavní.

Systém segregace v autobusech v Montgomery vypadal tak, že běloši, kteří nastoupili do autobusu, si sedadli v předních řadách, zaplňovali autobus směrem dozadu. Černoši, kteří nastoupili do autobusu, si sedali do zadních řad a zaplňovali autobus směrem dopředu. Pokud do autobusu přistoupili další černoši, byli povinni zůstat stát. Přistoupil-li do autobusu běloch, pak všichni černoši v nejpřednější černošské řadě museli vstát, aby mohly být vytvořeny nové řady pro bělochy.

Sociální tlak se zvýšil v celé zemi a 4. června 1956 federální okresní soud rozhodl, že alabamské rasové segregáčnické zákony v autobusech byly neústavní.

³ Srov. FELDMANN, CH. *Sny začínají žít. Velcí křesťané našeho století*. vyd. Signum unitatis, 1991, s. 63.

Nicméně toto soudní rozhodnutí stále segregaci v praxi nezrušilo, a tak bojkot pokračoval. Až 13. listopadu 1956 Nejvyšší soud potvrdil rozhodnutí okresního soudu. Toto vítězství vedlo k vydání městské vyhlášky, která stanovila, že černí cestující v autobusech mohou sedět prakticky kdekoli chtějí, a bojkot oficiálně skončil dne 20. prosince 1956. Bojkot autobusů trval 381 dní. Martin Luther King završil vítězství velkolepým projevem na podporu přijetí tohoto rozhodnutí. Bojkot autobusů v Montgomery měl následky, které sahaly daleko za hranice desegregace ve veřejných autobusech a umožnil víc než pouze pozitivní odpověď na žalobu k Nejvyššímu soudu proti rasové segregaci. Ohlas bojkotu autobusů v Montgomery dozníval po celých Spojených státech a stimuloval národní hnutí občanských práv. Bojkot vyústil v Americké hnutí občanských práv a Martin Luther King, jako jeden z hlavních vůdců, si vysloužil národní popularitu.

2) Nashville sit-ins, 1960

3) Albany Movement, 1961

4) Birmingham Campaign, 1963

V květnu roku 1962 navrhl jeden z birminghamských radních *Southern Christian Leadership Conference* (dále jen SCLC) Fred Shuttlesworth, aby SCLC dohromady s jeho vlastní organizací - *Alabamským křesťanským hnutím za lidská práva* - protestovala proti podmínkám v Birminghamu. Birmingham bylo nejbohatší město v Alabamě a bašta segregace. Starosta byl silným stoupencem rasové segregace a policejní komisař Eugene "Bull" Conner byl známý svým nepřátelským a někdy i násilným zacházením s černochoy. Guvernér státu byl George Wallace, který ve volbách vyhrál svůj úřad díky heslu „segregace navždy“.

V letech 1957 až 1962 bylo v Birminghamu zaútočeno na sedmnáct černošských kostelů a domů, včetně domu Freda Shuttleswortha, který byl aktivní v kampani pro lidská práva. I když počet obyvatel byl tvořen v Birminghamu ze 40% afroameričany, zdálo se, že je jen malá naděje

na politické řešení rasové segregace - z 80 000 registrovaných voličů bylo jen 10 000 černochů.

King zpočátku Shuttlesworthův návrh nepřijal. Přijal jej až na začátku roku 1963, a jakmile to udělal, začal se chovat jako vůdce kampaně. V březnu roku 1963 si King, spolu s Ralphem Abernathym a několika dalšími organizátory SCLC, zřídili velitelství v motelovém pokoji v jedné z černých čtvrtí Birminghamu. Začali nabírat dobrovolníky pro protestní shromáždění a organizovat přednášky o postupech nenásilí. Zpočátku chtěl King začít tím, že naplánoval protesty na začátek velikonoční nákupní sezóny, a to proto, aby tuto sezónu narušil, a zasadil tak městu ekonomickou ránu. Odložil však své plány, aby se vyhnul případným problémům, které by mohly vzniknout při nastávajících volbách starosty města, protože kandidoval i Bull Conner.

Kampaně začala dne 3. dubna v čase oběda způsobem, že hosté v jídelnách zůstali sedět u pultů neobslouženi. Dne 6. dubna demonstranti pochodovali na radnici, a čtyřicet dva lidí bylo zatčeno. K demonstracím docházelo poté každý den. Zatímco se vězení plnila nenásilnými černochy, King jednal s bílými podnikateli, jimž vážly kvůli protestům obchody a podnikání. Ačkoli někteří z těchto podnikatelů byli ochotni zvážít desegregaci svých zařízení a pronájem prostor afroameričanům, představitelé města se pevně drželi politiky rasové segregace. Dne 10. dubna tito úředníci získali soudní vyjádření zakazující demonstrace. Georgie však vycházela z rozhodnutí pouze svého státního soudu, nikoli federálního, který měl opačný názor. King cítil, že si může dovolit porušovat takové soudní rozhodnutí, protože bylo v rozporu s federálními zákony. Získání dalších vůdců kampaně porušovalo soudní příkaz, ale King je přesvědčoval, aby neměli strach. Nicméně mnoho duchovenstva cítilo povinnost být následující neděli na kazatelkách - a ne ve vězení - protože byly Velikonoce. Kingovi se ale nakonec podařilo je přesvědčit a osobně vedl pochod na velký pátek 12. dubna. Všichni demonstranti byli rychle zatčeni. Birminghamská policie oddělila Kinga a Abernathyho a umístila každého v samovazbě a odepřela oběma mužům právo na telefonní hovory s okolním světem. Rozrušena nebyvalým mlčením svého manžela, zavolala Coretta Scott Kingová

do Bílého domu. Její telefonát byl přesměrován na Roberta Kennedyho a pak k samotnému prezidentovi. Kennedyho úředníci poslali agenty FBI do Birminghamu a Kingovi se okamžitě dostalo uctivějšího zacházení. Navíc tento Kennedyho zásah dal hnutí větší dynamiku. King strávil osm dní v cele. Během toho času psal „Dopis z vězení v Birminghamu“.

Dne 2. května vyslal King dav mladých lidí na Sixteenth Street Baptist Church. Pak pochodovali centrem města, zpívali „We Shall Overcome“, a téměř tisíc mladých lidí bylo zatčeno. Další den dorazilo ještě více mladých lidí a došlo k dalšímu pochodu. V této chvíli již situace přerostla přes hlavu Bullu Connerovi, jehož vězení byla plná. Dne 3. května napadl násilně mladé demonstranty požárními hadicemi a vydal příkaz poslat proti nim psy. Byly to právě tyto násilné činy - vysílané celonárodní televizí - které vztyčily národní svědomí, a jsou označeny jako mezník nejen v Birminghamu, ale také v hnutí za občanská práva celkově. Bílý dům zaplavily telegramy plné pobouření a bylo jasné, že Kennedyho úřad se bude muset postavit k občanským právům zpříma.

Během dvou dnů se demonstrace ve městech staly tak masivními a nekontrolovatelnými, že město bylo ochotné jednat. Naslouchalo požadavkům SCLC a stanovilo harmonogram pro desegregaci přepážek na obědech a ostatních zařízeních. Zástupci města rovněž slíbili vyrovnat se s otázkou nerovnosti v postupech při přijímání zaměstnanců, udělili amnestii zatčeným demonstrantům a vytvořili bi-rasový výbor pro sladování rozdílů.

Jak se dalo čekat, po těchto ústupcích následovalo násilí. Bílí bombardovali domy černochů a ti se jim za to mstili násilnostmi gangů. King byl v Birminghamu aktivní, a to i během poslední fáze, při níž hlídkoval ve městě a mluvil, kdekoli se lidé sešli. Prosil afroameričany, aby odpovídali na násilí jen mírem.

Změny v místní politice v Birminghamu měly v dlouhodobější perspektivě celostátní dopad. V následujících týdnech se napětí rozhořelo, a byly zahájeny protesty v desítkách jižanských měst. Kingova sláva jakožto vůdce boje za občanská práva se zdvojnásobila.

- 5) March on Washington for Jobs and Freedom, 1963
- 6) Selma Voting Rights Movement, 1965
- 7) Chicago Freedom Movement, 1965-1967
- 8) Poor People's Campaign, 1968

9) Memphis sanitation strike, 1968

Memphiská stávká popelářů začala 11. února 1968 v Memphisu v Tennessee. Byla podnícena léty špatného zacházení, diskriminací, nebezpečnými pracovními podmínkami a také pracovními úmrtími Echola Coleho a Roberta Walkera. Na protest odešlo tento den 1300 černých zaměstnanců městské úklidové čety z práce. Během dalších 64 dnů přerostla stávka v zápas o občanská práva a přitáhla pozornost národních zpravodajských médií. AFSCME (American Federation of State, County and Municipal Employees) a pracovníci požadovali společenské uznání, zvýšení mezd a konec diskriminace. Místní duchovní a společenští vůdci se také zavázali aktivně se podílet na kampani, včetně bojkotů a odepření občanské poslušnosti. Před svou smrtí se také Martin Luther King aktivně ujal role v masových setkáních a pouličních akcích. Stávka skončila dne 12. dubna 1968 dohodou, která zahrnovala všeobecné uznání a zvýšení mezd, i když muselo být pohroženo dalšími stávkami, aby město Memphis dostalo svým smlouvám.⁴

⁴Srov. *Memphis Sanitation Strike*. [online] poslední aktualizace 23.3.2010 [cit. 25.3.2010] Dostupné na WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Memphis_Sanitation_Strike

2 Poslední řeč M. L. Kinga: „*I've Been To The Mountaintop*“

Poslední řeč M.L.Kinga před jeho smrtí – „*I've Been to the Mountaintop*“ byla pronesena při Memphiské stávce popelářů a vychází tedy z jejího kontextu. Cituji celou řeč v anglickém originálu.⁵

I've Been To The Mountaintop

Thank you very kindly, my friends. As I listened to Ralph Abernathy and his eloquent and generous introduction and then thought about myself, I wondered who he was talking about. It's always good to have your closest friend and associate to say something good about you. And Ralph Abernathy is the best friend that I have in the world. I'm delighted to see each of you here tonight in spite of a storm warning. You reveal that you are determined to go on anyhow.

Something is happening in Memphis; something is happening in our world. And you know, if I were standing at the beginning of time, with the possibility of taking a kind of general and panoramic view of the whole of human history up to now, and the Almighty said to me, "Martin Luther King, which age would you like to live in?" I would take my mental flight by Egypt and I would watch God's children in their magnificent trek from the dark dungeons of Egypt through, or rather across the Red Sea, through the wilderness on toward the promised land. (1) And in spite of its magnificence, I wouldn't stop there.

I would move on by Greece and take my mind to Mount Olympus. And I would see Plato, Aristotle, Socrates, Euripides and Aristophanes assembled around the Parthenon. And I would watch them around the Parthenon as they discussed the great and eternal issues of reality. But I wouldn't stop there.

I would go on, even to the great heyday of the Roman Empire. And I would see developments around there, through various emperors and leaders. But I wouldn't stop there.

I would even come up to the day of the Renaissance, and get a quick picture of all that the Renaissance did for the cultural and aesthetic life of man. But

⁵ "I've Been to the Mountaintop" by Dr. Martin Luther King, Jr. [online] [cit. 10.1.2010]
Dostupné na WWW: <http://www.afscme.org/about/1549.cfm>

I wouldn't stop there I would even go by the way that the man for whom I am named had his habitat. And I would watch Martin Luther as he tacked his ninety-five theses on the door at the church of Wittenberg. But I wouldn't stop there.

I would come on up even to 1863, and watch a vacillating President by the name of Abraham Lincoln finally come to the conclusion that he had to sign the Emancipation Proclamation. But I wouldn't stop there.

I would even come up to the early thirties, and see a man grappling with the problems of the bankruptcy of his nation. And come with an eloquent cry that we have nothing to fear but "fear itself." But I wouldn't stop there.

Strangely enough, I would turn to the Almighty, and say, "If you allow me to live just a few years in the second half of the 20th century, I will be happy."

Now that's a strange statement to make, because the world is all messed up. The nation is sick. Trouble is in the land; confusion all around. That's a strange statement. But I know, somehow, that only when it is dark enough can you see the stars. And I see God working in this period of the twentieth century in a way that men, in some strange way, are responding.

Something is happening in our world. The masses of people are rising up. And wherever they are assembled today, whether they are in Johannesburg, South Africa; Nairobi, Kenya; Accra, Ghana; New York City; Atlanta, Georgia; Jackson, Mississippi; or Memphis, Tennessee -- the cry is always the same: "We want to be free."

And another reason that I'm happy to live in this period is that we have been forced to a point where we are going to have to grapple , demands didn't force them to do it. Survival demands that we grapple with them. Men, for years now, have been talking about war and peace. But now, no longer can they just talk about it. It is no longer a choice between violence and nonviolence in this world; it's nonviolence or nonexistence. That is where we are today.

And also in the human rights revolution, if something isn't done, and done in a hurry, to bring the colored peoples of the world out of their long years of poverty, their long years of hurt and neglect, the whole world is doomed. Now,

I'm just happy that God has allowed me to live in this period to see what is unfolding. And I'm happy that He's allowed me to be in Memphis.

I can remember -- I can remember when Negroes were just going around as Ralph has said, so often, scratching where they didn't itch, and laughing when they were not tickled. But that day is all over. We mean business now, and we are determined to gain our rightful place in God's world.

And that's all this whole thing is about. We aren't engaged in any negative protest and in any negative arguments with anybody. We are saying that we are determined to be men. We are determined to be people. We are saying -- We are saying that we are God's children. And that we are God's children, we don't have to live like we are forced to live. (2)

Now, what does all of this mean in this great period of history? It means that we've got to stay together. We've got to stay together and maintain unity. You know, whenever Pharaoh wanted to prolong the period of slavery in Egypt, he had a favorite, favorite formula for doing it. What was that? He kept the slaves fighting among themselves. But whenever the slaves get together, something happens in Pharaoh's court, and he cannot hold the slaves in slavery. When the slaves get together, that's the beginning of getting out of slavery. Now let us maintain unity.

Secondly, let us keep the issues where they are. The issue is injustice. The issue is the rousal of Memphis to be fair and honest in its dealings with its public servants, who happen to be sanitation workers. Now, we've got to keep attention on that. That's always the problem with a little violence. You know what happened the other day, and the press dealt only with the window-breaking.

I read the articles. They very seldom got around to mentioning the fact that one thousand, three hundred sanitation workers are on strike, and that Memphis is not being to them, and that Mayor Loeb is in dire need of a doctor. They didn't get around to that.

Now we're going to march again, and we've got to march again, in order to put the issue where it is supposed to be -- and force everybody to see that there are thirteen hundred of God's children here suffering, sometimes going hungry,

going through dark and dreary nights wondering how this thing is going to come out. That's the issue. And we've got to say to the nation: We know how it's coming out. For when people get caught up with that which is right and they are willing to sacrifice for it, there is no stopping point short of victory.

We aren't going to let any mace stop us. We are masters in our nonviolent movement in disarming police forces; they don't know what to do. (3) I've seen them so often. I remember in Birmingham, Alabama, when we were in that majestic struggle there, we would move out of the 16th Street Baptist Church day after day; by the hundreds we would move out. And Bull Connor would tell them to send the dogs forth, and they did come; but we just went before the dogs singing, "Ain't gonna let nobody turn me around."

Bull Connor next would say, "Turn the fire hoses on." And as I said to you the other night, Bull Connor didn't know history. He knew a kind of physics that somehow didn't relate to the transphysics that we knew about. And that was the fact that there was a certain kind of fire that no water could put out. And we went before the fire hoses; we had known water. If we were Baptist or some other denominations, we had been immersed. If we were Methodist, and some others, we had been sprinkled , but we knew water. That couldn't stop us.

And we just went on before the dogs and we would look at them; and we'd go on before the water hoses and we would look at it, and we'd just go on singing "Over my head I see freedom in the air." And then we would be Brown in the paddy wagons, and sometimes we were stacked in there like sardines in a can. And they would throw us in, and old Bull would say, "Take 'em off," and they did; and we would just go in the paddy wagon singing, "We Shall Overcome." And every now and then we'd get in jail, and we'd see the jailers looking through the windows being moved by our prayers, and being moved by our words and our songs. And there was a power there which Bull Connor couldn't adjust to; and so we ended up transforming Bull into a steer, and we won our struggle in Birmingham. Now we've got to go on in Memphis just like that. I call upon you to be with us when we go out Monday.

Now about injunctions: We have an injunction and we're going into court tomorrow morning to fight this illegal, unconstitutional injunction. All we say to America is, "Be true to what you said on paper." If I lived in China or even Russia, or any totalitarian country, maybe I could understand some of these illegal injunctions. Maybe I could understand the denial of certain basic First Amendment privileges, because they hadn't committed themselves to that over there. But somewhere I read of the freedom of assembly. Somewhere I read of the freedom of speech. Somewhere I read of the freedom of press. Somewhere I read that the greatness of America is the right to protest for right. And so just as I say, we aren't going to let dogs or water hoses turn us around, we aren't going to let any injunction turn us around. We are going on.

We need all of you. And you know what's beautiful to me is to see all of these ministers of the Gospel. It's a marvelous picture. Who is it that is supposed to articulate the longings and aspirations of the people more than the preacher? Somehow the preacher must have a kind of fire shut up in his bones. (4) And whenever injustice is around he tell it. Somehow the preacher must be an Amos, and saith, "When God speaks who can but prophesy?" (5) Again with Amos, "Let justice roll down like waters and righteousness like a mighty stream." (6) Somehow the preacher must say with Jesus, "The Spirit of the Lord is upon me, because he hath anointed me, and he's anointed me to deal with the problems of the poor." (7) And I want to commend the preachers, under the leadership of these noble men: James Lawson, one who has been in this struggle for many years; he's been to jail for struggling; he's been kicked out of Vanderbilt University for this struggle, but he's still going on, fighting for the rights of his people. Reverend Ralph Jackson, Billy Kiles; I could just go right on down the list, but time will not permit. But I want to thank all of them. And I want you to thank them, because so often, preachers aren't concerned about anything but themselves. And I'm always happy to see a relevant ministry. It's all right to talk about "long white robes over yonder," (8) in all of its symbolism. But ultimately people want some suits and dresses and shoes to wear down here! (9) It's all right to talk about "streets flowing with milk and honey," (10) but God has

commanded us to be concerned about the slums down here, and his children who can't eat three square meals a day. (11) It's all right to talk about the new Jerusalem, (12) but one day, God's preacher must talk about the new New York, the new Atlanta, the new Philadelphia, the new Los Angeles, the new Memphis, Tennessee. This is what we have to do. (13) Now the other thing we'll have to do is this: Always anchor our external direct action with the power of economic withdrawal. Now, we are poor people. Individually, we are poor when you compare us with white society in America. We are poor. Never stop and forget that collectively -- that means all of us together -- collectively we are richer than all the nations in the world, with the exception of nine. Did you ever think about that? After you leave the United States, Soviet Russia, Great Britain, West Germany, France, and I could name the others, the American Negro collectively is richer than most nations of the world. We have an annual income of more than thirty billion dollars a year, which is more than all of the exports of the United States, and more than the national budget of Canada. Did you know that? That's power right there, if we know how to pool it.

We don't have to argue with anybody. We don't have to curse and go around acting bad with our words. We don't need any bricks and bottles. We don't need any Molotov cocktails. We just need to go around to these stores, and to these massive industries in our country, and say, "God sent us by here, to say to you that you're not treating his children right. And we've come by here to ask you to make the first item on your agenda fair treatment, where God's children are concerned. Now, if you are not prepared to do that, we do have an agenda that we must follow. And our agenda calls for withdrawing economic support from you."

And so, as a result of this, we are asking you tonight, to go out and tell your neighbors not to buy Coca-Cola in Memphis. Go by and tell them not to buy Sealtest milk. Tell them not to buy -- what is the other bread? -- Wonder Bread. And what is the other bread company, Jesse? Tell them not to buy Hart's bread. As Jesse Jackson has said, up to now, only the garbage men have been feeling pain; now we must kind of redistribute the pain. We are choosing these

companies because they haven't been fair in their hiring policies; and we are choosing them because they can begin the process of saying they are going to support the needs and the rights of these men who are on strike. And then they can move on town -- downtown and tell Mayor Loeb to do what is right.

But not only that, we've got to strengthen black institutions. I call upon you to take your money out of the banks downtown and deposit your money in Tri-State Bank. We want a "bank-in" movement in Memphis. Go by the savings and loan association. I'm not asking you something that we don't do ourselves at SCLC. Judge Hooks and others will tell you that we have an account here in the savings and loan association from the Southern Christian Leadership Conference. We are telling you to follow what we are doing. Put your money there. You have six or seven black insurance companies here in the city of Memphis. Take out your insurance there. We want to have an "insurance-in."

Now these are some practical things that we can do. We begin the process of building a greater economic base. And at the same time, we are putting pressure where it really hurts. I ask you to follow through here.

Now, let me say as I move to my conclusion that we've got to give ourselves to this struggle until the end. Nothing would be more tragic than to stop at this point in Memphis. We've got to see it through. And when we have our march, you need to be there. If it means leaving work, if it means leaving school -- be there. Be concerned about your brother. You may not be on strike. But either we go up together, or we go down together.

Let us develop a kind of dangerous unselfishness. One day a man came to Jesus, and he wanted to raise some questions about some vital matters of life. At points he wanted to trick Jesus, and show him that he knew a little more than Jesus knew and throw him off base.

Now that question could have easily ended up in a philosophical and theological debate. But Jesus immediately pulled that question from mid-air, and placed it on a dangerous curve between Jerusalem and Jericho. And he talked about a certain man, who fell among thieves. You remember that a Levite and a priest passed by on the other side. They didn't stop to help him. And

finally a man of another race came by. He got down from his beast, decided not to be compassionate by proxy. But he got down with him, administered first aid, and helped the man in need. Jesus ended up saying, this was the good man, this was the great man, because he had the capacity to project the "I" into the "thou," and to be concerned about his brother. (14)

Now you know, we use our imagination a great deal to try to determine why the priest and the Levite didn't stop. At times we say they were busy going to a church meeting, an ecclesiastical gathering, and they had to get on down to Jerusalem so they wouldn't be late for their meeting. At other times we would speculate that there was a religious law that "One who was engaged in religious ceremonials was not to touch a human body twenty-four hours before the ceremony." And every now and then we begin to wonder whether maybe they were not going down to Jerusalem -- or down to Jericho, rather to organize a "Jericho Road Improvement Association." That's a possibility. Maybe they felt that it was better to deal with the problem from the causal root, rather than to get bogged down with an individual effect.

But I'm going to tell you what my imagination tells me. It's possible that those men were afraid. You see, the Jericho road is a dangerous road. I remember when Mrs. King and I were first in Jerusalem. We rented a car and drove from Jerusalem down to Jericho. And as soon as we got on that road, I said to my wife, "I can see why Jesus used this as the setting for his parable." It's a winding, meandering road. It's really conducive for ambushing. You start out in Jerusalem, which is about 1200 miles -- or rather 1200 feet above sea level. And by the time you get down to Jericho, fifteen or twenty minutes later, you're about 2200 feet below sea level. That's a dangerous road. In the days of Jesus it came to be known as the "Bloody Pass." And you know, it's possible that the priest and the Levite looked over that man on the ground and wondered if the robbers were still around. Or it's possible that they felt that the man on the ground was merely faking. And he was acting like he had been robbed and hurt, in order to seize them over there, lure them there for quick and easy seizure. And so the first question that the priest asked -- the first question that the Levite

asked was, "If I stop to help this man, what will happen to me?" But then the Good Samaritan came by. And he reversed the question: "If I do not stop to help this man, what will happen to him?"

That's the question before you tonight. Not, "If I stop to help the sanitation workers, what will happen to my job. Not, "If I stop to help the sanitation workers what will happen to all of the hours that I usually spend in my office every day and every week as a pastor?" The question is not, "If I stop to help this man in need, what will happen to me?" The question is, "If I do not stop to help the sanitation workers, what will happen to them?" That's the question.

Let us rise up tonight with a greater readiness. Let us stand with a greater determination. And let us move on in these powerful days, these days of challenge to make America what it ought to be. We have an opportunity to make America a better nation. And I want to thank God, once more, for allowing me to be here with you.

You know, several years ago, I was in New York City autographing the first book that I had written. And while sitting there autographing books, a demented black woman came up. The only question I heard from her was, "Are you Martin Luther King?" And I was looking down writing, and I said, "Yes." And the next minute I felt something beating on my chest. Before I knew it I had been stabbed by this demented woman. I was rushed to Harlem Hospital. It was a dark Saturday afternoon. And that blade had gone through, and the X-rays revealed that the tip of the blade was on the edge of my aorta, the main artery. And once that's punctured, your drowned in your own blood -- that's the end of you.

It came out in the *New York Times* the next morning, that if I had merely sneezed, I would have died. Well, about four days later, they allowed me, after the operation, after my chest had been opened, and the blade had been taken out, to move around in the wheel chair in the hospital. They allowed me to read some of the mail that came in, and from all over the states and the world, kind letters came in. I read a few, but one of them I will never forget. I had received one from the President and the Vice-President. I've forgotten what those

telegrams said. I'd received a visit and a letter from the Governor of New York, but I've forgotten what that letter said. But there was another letter that came from a little girl, a young girl who was a student at the White Plains High School. And I looked at that letter, and I'll never forget it. It said simply,

Dear Dr. King,

I am a ninth-grade student at the White Plains High School.

And she said,

While it should not matter, I would like to mention that I'm a white girl. I read in the paper of your misfortune, and of your suffering. And I read that if you had sneezed, you would have died. And I'm simply writing you to say that I'm so happy that you didn't sneeze.

And I want to say tonight -- I want to say tonight that I too am happy that I didn't sneeze. Because if I had sneezed, I wouldn't have been around here in 1960, when students all over the South started sitting-in at lunch counters. And I knew that as they were sitting in, they were really standing up for the best in the American dream, and taking the whole nation back to those great wells of democracy which were dug deep by the Founding Fathers in the Declaration of Independence and the Constitution.

If I had sneezed, I wouldn't have been around here in 1961, when we decided to take a ride for freedom and ended segregation in inter-state travel.

If I had sneezed, I wouldn't have been around here in 1962, when Negroes in Albany, Georgia, decided to straighten their backs up. And whenever men and women straighten their backs up, they are going somewhere, because a man can't ride your back unless it is bent.

If I had sneezed -- If I had sneezed I wouldn't have been here in 1963, when the black people of Birmingham, Alabama, aroused the conscience of this nation, and brought into being the Civil Rights Bill.

If I had sneezed, I wouldn't have had a chance later that year, in August, to try to tell America about a dream that I had had.

If I had sneezed, I wouldn't have been down in Selma, Alabama, to see the great Movement there.

If I had sneezed, I wouldn't have been in Memphis to see a community rally around those brothers and sisters who are suffering.

I'm so happy that I didn't sneeze.

And they were telling me --. Now, it doesn't matter, now. It really doesn't matter what happens now. I left Atlanta this morning, and as we got started on the plane, there were six of us. The pilot said over the public address system, "We are sorry for the delay, but we have Dr. Martin Luther King on the plane. And to be sure that all of the bags were checked, and to be sure that nothing would be wrong with on the plane, we had to check out everything carefully. And we've had the plane protected and guarded all night."

And then I got into Memphis. And some began to say the threats, or talk about the threats that were out. What would happen to me from some of our sick white brothers?

Well, I don't know what will happen now. We've got some difficult days ahead. But it really doesn't matter with me now, because I've been to the mountaintop.

And I don't mind.

Like anybody, I would like to live a long life. Longevity has its place. But I'm not concerned about that now. I just want to do God's will. And He's allowed me to go up to the mountain. And I've looked over. And I've seen the Promised Land. I may not get there with you. But I want you to know tonight, that we, as a people, will get to the promised land! (15)

And so I'm happy, tonight.

I'm not worried about anything.

I'm not fearing any man!

Mine eyes have seen the glory of the coming of the Lord!!

3 Biblické motivy a jejich rozbor

Následující text je rozdělen podle jednotlivých biblických citací, narážek nebo myšlenek inspirovaných Biblií, a to tím způsobem, že zelené číslo v závorce na začátku odstavce určuje číslo biblické citace podle toho, jak jdou v proslovu za sebou. Kurzívou je psaný úryvek z Kingovy řeči, tučně je zvýrazněna přímá biblická citace (narážky, inspirovaná myšlenka). Přeložené úryvky jsou z překladu řeči, který je celý v příloze. Za citací z Kingovy řeči cituji související úryvek z Bible, kde jsou opět tučně zvýrazněny pasáže, které používá King.

(1) „Přenesl bych se v myšlenkách do **Egypta a viděl bych děti Boží na jejich velkolepé cestě z temnot Egypta, nebo vlastně přes Rudé moře, přes divočinu, směřující k zaslíbené zemi.**“

Ex 14, 16 – 30:

Ty pak pozdvihni svou hůl, vztáhni ruku nad moře a rozpoltíš je, a tak Izraelci půjdou prostředkem moře po suchu. Izraelci šli prostředkem moře po suchu. Vody jim byly hradbou zprava i zleva. Egypťané je pronásledovali a vešli za nimi doprostřed moře, všichni faraónovi koně, vozy i jízda.....Mojžíš vztáhl ruku nad moře, a když nastávalo jitro, moře opět nabylo své moci. Egypťané utíkali proti němu a Hospodin je vehnal doprostřed moře. Vody se vrátily, přikryly vozy i jízdu celého faraónova vojska, které vešlo za Izraelci do moře. Nezůstal z nich ani jediný. Ale Izraelci přešli prostředkem moře po suchu a vody jim byly hradbou zprava i zleva. Onoho dne zachránil Hospodin Izraele z moci Egypta. Izrael viděl na břehu moře mrtvé Egypťany.

Zde nejde o přímou biblickou citaci, ale o biblickou narážku. King se jasně stylizuje do role Mojžíše, který vyvádí svůj lid z Egypta do země zaslíbené. Jak uvidíme i dále, není to jeho vlastní rozhodnutí, ale Boží povolání.

(2) „Říkáme, že **jsme děti Boží**. A protože jsme Boží děti, nebudeme žít tak, jak jsme donuceni žít.“

Zde jde o motiv podložený Biblií, jak jsem uváděla v úvodu práce. Těžko bychom dohledávali konkrétní biblickou citaci, kterou mohl mít King na mysli; spíše bychom se mohli ponořit do etických otázek o lidské důstojnosti. Minimální, co bychom o tomto výroku mohli říct, je to, že King se snaží svým posluchačům dodat sebevědomí, které jejich předkové po léta v otroctví ztratili, a tak neměli co svým dětem předat; silná segregace v severoamerické společnosti jim na pocitu důstojnosti také nepřidala. Jenže otroci bez sebevědomí a sebedůvěry nedokážou uspokojivě hnout se svými životy. King svému lidu říká, že není důvod cítit se méněcenně. Podle biblického základu jsme všichni děti Boží – a to je důležité.

(3) „Jsme mistři v našem nenásilném hnutí odzbrojujícím policejní násilí; **oni neví co dělají**.“

Lukáš 23, 33-34:

*Když přišli na místo, které se nazývá Lebka, ukřižovali jej i ty zločince, jednoho po jeho pravici a druhého po levici. Ježíš řekl: "Otče, odpusť jim, **vždyť nevědí, co činí.**" O jeho šaty se rozdělili losem.*

Ježíš je ukřižován mezi dvěma zločinci a prosí Otce, aby odpustil jeho katům. Tento verš 34 chybí v důležitých rukopisech, je však patrně původní a byl snad zahrazen úmyslně protižidovskými opisovači, aby zdůraznil vinu Židů. „Nevědomost“ Židů neomlouvá jejich „zatvrzelost“ vůči Ježíšovi, Ježíšovo ukřižování nelze znehodnotit jako „nehodu“ či „omyl“.⁶

Ježíš tímto svým výrokem nemá na mysli, že by Židé jednali v omylu a netušili skutkovou podstatu svého činu (vydání Ježíše římské moci na popravu). Židé chtěli Ježíše zabít, a již dlouho se k tomu chystali.⁷

⁶ Srov. MÜLLER, P.-G. *Evangelium sv. Lukáše*. Malý stuttgartský komentář. Nový zákon. Svazek 3. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 166.

⁷ Srov. Jan 5, 18.

Všemožným způsobem se ho snažili zdiskreditovat a nakonec podplatili jeho učedníka, jednoho z jeho nejbližších – z Dvanácti,⁸ a v podstatě donutili Piláta, aby Ježíše nechal popravít.⁹ Židé si vynutili Ježíšovu smrt a věděli, proč se ho zbavují. Ježíš svým výrokem měl na mysli spíše vnitřní a Židům skrytou podstatu svého působení a učení. Kdyby Židé věřili, že byl Božím Synem a Mesiášem, neusilovali by o jeho život. Židé nevěděli, protože nevěřili. Přesto, že Ježíše tolikrát rozčilovali a on proti nim mluvil, odpouští jim ve chvíli své strašné popravky a dokonce prosí svého nebeského Otce, aby ani on jim tento hřích nepočítal. Přitom právě tento čin byl tím nejstrašnějším, co mohli Židé svému Mesiáši a svému Otcovi, o kterém tvrdili, že ho znají, spáchat; a Ježíš na to několikrát ve svých podobenstvích upozorňoval.

King si ve svém vypůjčení tohoto verše vypůjčuje také Ježíšův způsob „boje“ bez násilí. Kristus viděl dál než pobouření farizeové, a ačkoli o své možné strašné smrti věděl, rozhodl se ji podstoupit. King chtěl touto citací vyjádřit, že on a jeho stoupenci také vidí dále než rasisté, kteří útočí s násilím proti jejich úsilí i fyzické existenci; vidí, že násilí by produkovalo jen další násilí a černoši v USA by se skutečné svobody nikdy nedočkali; vidí, že rasisté si přejí jeho smrt, stejně jako si Židé přáli Ježíšovu smrt; ví, že křesťanství se po Ježíšově smrti na kříži šířilo a církve žijí až do dnešních dnů, přesto, že Ježíš na kříži zemřel. Chce touto analogií vysvětlit hlubokou podstatu svých myšlenek o nenásilném odporu proti nespravedlnosti, kterou Bull Conner a jemu podobní nechápou. Ani nemohou pochopit – a proto „nevědí, co činí“.

Na počátku svého proslovu se King stylizoval do role Mojžíše, který vede svůj lid z otroctví Egypta do zaslíbené země. Jak uvidíme dále, bude se stylizovat i do role kazatele na úrovni proroka; nyní používá Kristových slov. Tento citát však nevnímám jako stylizaci se do role Mesiáše svého lidu, který za něj trpí. King tím chce jen vysvětlit zvláštní logiku svého hnutí nenásilí; logiku lásky.

⁸ Srov. Mt 26, 14.

⁹ Srov. Lk 23, 3-24.

(4) „Kdo je ten, kdo měl jasně vyjádřit touhy a usilování lidí než kazatel? Kazatel musí mít nějakým způsobem **ve svých kostech uzavřený druh ohně.**“

Jeremiáš 19, 15:

*Přemlouvals mě, Hospodine, a dal jsem se přemluvit. Zdolal jsi mě a přemohl. Po celé dny jsem jen pro smích, každý se mi vysmívá. Sotvaže promluvím, úpím, přivolávám násilí a zhoubu, neboť Hospodinovo slovo mi přináší jen potupu a pošklebky po celé dny. Řekl jsem: "Nebudu je připomínat, už nebudu v jeho jménu mluvit", avšak je v mém srdci jak hořící **ohně, je uzavřeno v mých kostech**, jsem vyčerpán tím, co musím snášet, dál už nemohu. Z mnoha stran pomluvy slyším. Kolkolem děs! "Udejte ho!" "Udáme ho!" Kdekdo z těch, s nimiž jsem pokojně žil, čeká, až se zhroutím."Snad se dá nachytat, pak ho přemůžeme, zajmeme ho a pomstíme se mu." Ale Hospodin je se mnou jako přesilný bohatýr, proto moji pronásledovatelé upadnou a dál nebudou moci, velice se budou stydět, že nebudou mít úspěch, jejich věčná hanba nebude zapomenuta. Hospodine zástupů, který zkoumáš spravedlivého, ty vidíš do ledví i do srdce, kéž spatřím tvou pomstu nad nimi. Vždyť tobě jsem předložil svůj spor. Zpívejte Hospodinu, chvalte Hospodina, protože vysvobodil ubožáka z rukou zlovolníků.*

Jeremiáš dostává od Hospodina příkaz, aby se šel podívat do hrnčírské dílny, jakým způsobem vyrábí hmčír nádoby. Vidí, že hrnčír jednu nepovedenou nádobu právě přepracoval přímo na hrnčírském kruhu. Říká Jeremiášovi, aby zvěstoval jeho lidu, že jen Hospodin má moc dělat si s národy a pronárody svobodně, co uzná za vhodné; i s Izraelem. Prorok má Izraeli zvěstovat, aby přestal sloužit cizím bohům. Nesetká se však s úspěchem; Izrael si z prorokových slov nic nedělá a proroctví nepřijímá. Prorok prorokuje dále, o tom, jak Hospodin vidí zlé činy svého lidu a o tom, jak na ně sešle pohromy a obrátí se k němu v jeho zlý den zády. Izraelci reagují slovy: Pojd'te, něco si na Jeremiáše vymyslíme. Jeremiáš si Hospodinu stěžuje na lid a říká mu, ať lidu zle odplatí, nechá je pobít a uvrhne na ně smrt. Dále dostává od Hospodina příkaz koupit u hrnčíře již hotovou hliněnou lahvici a rozbít ji před lidem

v Údolí syna Hynkova a prorokovat mu, že přicházejí dny, kdy Juda a Jeruzalém budou rozbiti jako ona hliněná lahvice; má lidu prorokovat jejich smrt kvůli jejich nevěrnosti Hospodinu a obětem cizím bohům. Syn kněze, vrchního dohláze v Hospodinově domě, který Jeremiáše slyšel takto prorokovat, ho však nechal zbít a vsadit do klády. Když ho pustí, Jeremiáš mu příkazem Božím mění jméno (na Kolkolem děs) a oznamuje mu, že Hospodin vydá město babylonskému králi i se všemi jeruzalémskými poklady a že kněžův syn zemře v Babylóně i se svými přáteli. Pak Jeremiáš odchází a stěžuje si Hospodinu na svůj osud, potažmo na neposlušnost lidu, kvůli kterému osobně fyzicky trpí, protože mu lid ukládá o život kvůli proctví, a zároveň trpí i tím, že musí prorokovat ve jménu Hospodina a nemůže jinak.

King říká svým kolegům kazatelům, jakým způsobem se k Božím slovu mají postavit. Podobně jako Jeremiáš ve verších 7-13 se jistě cítil i on sám; nepřátelé mu stále usilovali o život. Jako průkopník svobody svého černého lidu v americké společnosti, která si byla „jistá“ svým stylem života a zažitými sociálními stereotypy, mohl cítit mnoho společného s Jeremiášem, který svému lidu oznamuje: *vaše skutky nejsou v Hospodinových očích dobré*. A to musí dělat stále znovu, přes všechno pronásledování, kterému je vystaven; nemůže jinak; i kdyby nechtěl, musí poslechnout Hospodina, svého jediného Boha, kterému slouží. Obraz, že Hospodinovo jméno je v jeho srdci jako hořící oheň, je velmi silný. Oheň, který nás pálí hluboko v nitru, nám nedá odpočinout. I kdybychom se ho chtěli zříct, přestat na něj myslet, není nám to dovoleno – ani Hospodinem, ani sebou samými. Jeho slovo by nás sežehlo, zničilo, tak jako město Jeruzalém a jeho obyvatele, kteří zajdou rukou babylonského krále.¹⁰ Další část verše, kterou King přímo cituje, „*je v mém srdci jak hořící oheň, je uzavřeno v mých kostech*“, graduje významově předchozí sdělení. Je-li „oheň“, hořící, pálicí slovo Hospodinovo a jeho poselství přítomno v našem srdci, nitru,

¹⁰ Srov. 2. Král. 25, 1-9.

v mase, je uzavření v kostech, v pevném, základním nosném prvku lidského těla o to dlouhodobější.

(5) „Kazatel musí být tak nějak Amos, a umět říct „**Panovník Hospodin mluví, kdo by neprorokoval?**““

Amos 3, 8:

*Půjdou spolu dva, jestliže se nedohodli? Řve v divočině lev, nemá-li úlovek? Ozve se lvíče ze svého doupěte, kdyby nic nelapilo? Chytí se pták do osidla na zemi, není-li nastraženo? Vymrští se osidlo ze země, když nic nepolapilo? Když se v městě troubí na polnici, zda se lid netřese? Stane-li se v městě něco zlého, zda nejedná Hospodin? Ovšem, Panovník Hospodin nečiní nic, aniž by zjevil své tajemství prorokům, svým služebníkům. **Lev řve, kdo by se nebál? Panovník Hospodin mluví, kdo by neprorokoval?***

Hospodin mluví, proto prorok prorokuje. Nikoli obráceně. Musí prorokovat, jinak by neposlechl Hospodina. Není možné mlčet. Hospodin je připodobňován ke lvu; lví řev je signálem, kterým lev dává na srozuměnou ostatním lvům, že toto loviště patří jen jemu a že si je bude hájit proti jiným zájemcům; v případě připodobnění Hospodina ke lvu bychom mohli vidět analogii ve výlučném vztahu Hospodina k izraelskému národu.

Předchozími verši Amos dokazuje logiku a jasnost své výpovědi: dva lidé spolu nepůjdou na cestu, jestliže nebyli dohodnuti o tom, že se sejdou; stejně tak osidlo na ptáky nemůže nic chytit, když není nastraženo... Ve verši 7 prorok trochu sarkasticky upozorňuje, že Hospodin přece vždy zjevil to, co chce učinit, svým služebníkům, prorokům. Tím lidu říká, že jeho činnost je „legální“, přirozená, správná a svatá, a hlavně – bezpodmínečně nutná.

King ukazuje, že kazatel má být poslušný jako prorok Amos; má svou výzvu k hlásání Boží zvěsti brát stejně automaticky. V komentáři prof. Biče ke knize proroka Amose se píše: „*Ohlášení soudu je za stávající prosperity země nevěrohodné a nevídané. Proto dotvrzuje prorok věrohodnost svého poselství. Podobenstvími ukazuje jednak na blížící se soud, jednak na Boží milost, která je v tom, že Hospodin ohlašuje svou hrozbu skrze proroka. Podobenství vyjadřuje*

vztah mezi příčinou a účinkem. Z účinku usuzujeme na příčinu. Jdou-li dva lidé spolu, museli se domluvit. Lev řve jen tehdy, vrhá-li se na jistou kořist nebo má-li ji už ve svých spárech. Chytí-li se pták, musela být nastražena léčka. Bylo-li varovně zatroubeno, lidé se lekají, a stane-li se neštěstí, soudí, že tu byl při díle Hospodin. Z tohoto zákona pak Amos odvozuje poučení, že přichází-li on sám s tak nepopulární zvěstí, musel ho s ní poslat Bůh. Kdyby lev nezařval, nikdo by se nebál (lev bývá také často symbolem pro Hospodina – Oz 5, 14, 11, 10, Iz 38, 13). Kdyby Hospodin nepromluvil, nikdo by neprorokoval. Kdyby Hospodin nebyl milostivý, nemluvil by ke svým služebníkům prorokům o tom, co chce učinit svému nevěrnému lidu, a nedával by mu lhůtu k pokání.¹¹

Situace stávající prosperity země nám může připomenout prosperitu Spojených států amerických. King jako dobrý kazatel, do kterého se stylizuje a o kterém mluví, přichází s poselstvím, že i v zemi, která zaručuje rovnost svým obyvatelům, se děje velká nespravedlnost, kterou je třeba odstranit. O spravedlnosti také hovoří následující verš.

(6) „Ještě jednou s Amosem, „Ať se valí právo jako vody, spravedlnost jako proudící potok.““

Amos 5, 24:

Já znám vaše četné nevěrnosti, vaše nehorázné hříchy. Nevražíte na spravedlivého, berete úplatek, ubožáky v bráně odstrkujete. Proto v oné době prozíravý zmlkne, bude to zlý čas. Hledejte dobro a ne zlo a budete žít, a tak Hospodin, Bůh zástupů, bude s vámi, jak říkáte. Mějte v nenávisti zlo a milujte dobro, uplatňujte v bráně právo! Snad se Hospodin, Bůh zástupů, smiluje nad pozůstatkem lidu Josefova. Proto praví Hospodin, Bůh zástupů, Panovník, toto: Na všech náměstích bude nářek, na všech ulicích budou křičet: "Běda, běda!" Zavolají k truchlení oráče, ty, kdo umějí bédovat, k naříkání. Na všech vinicích bude nářek, neboť projdu tvým středem, praví Hospodin. Běda těm, kdo touží

¹¹ Dvanáct proroků. Nový překlad Písma svatého. Starý zákon. Překlad s výkladem. XIV. svazek. Praha: Kalich, 1968, s. 103.

*po dni Hospodinově! K čemu vám bude den Hospodinův? Bude tmou, a ne světlem! Jako když se dá někdo na útěk před lvem a narazí na něho medvěd; nebo vejde do domu, opře se rukou o stěnu a uštkne ho had. Což není den Hospodinův tmou, a ne světlem, temnotou bez jasu? Nenávidím vaše svátky, zavrhl jsem je, ani vystát nemohu vaše slavnostní shromáždění. Když mi přinášíte zápalné oběti a své oběti přídavné, nemám v nich zalíbení, na pokojnou oběť z vašeho vykrmeného dobytka ani nepohlédnu. Pryč ode mne s halasem tvých písní, tvé brnkání na harfy už nechci slyšet. **At' se valí právo jako vody, spravedlnost jak proudící potok.** Připravovali jste mi obětní hody a přídavné oběti po čtyřicet let na poušti, dome izraelský?*

Text lze vyložit dvojím způsobem:

- a) prorok ohlašuje soud nad Izraelem kvůli jeho nevěrnosti; v. 24 by pak hovořil o tom, jak Boží spravedlnost (a soud) přivalí na Izraele jako voda. K tomuto výkladu se přiklání např. překladatelská skupina kolem M. Biče.¹²
- b) Prorok ve v. 24 žádá navrácení Izraele k Hospodinu, k dodržování zákona, spravedlnosti a práva. Tato spravedlnost, která se nedodržovala a umírá, má konečně proudit plným proudem.

Vyberu si interpretaci b), neboť se domnívám, že M. L. King při citaci výše uvedeného verše měl na mysli spíše tuto interpretaci.

Hospodin nejprve lidu oznamuje, že zná jeho hříchy – a vyjmenovává je. Následuje příkaz od Hospodina, co má lid dělat, aby se nad ním Bůh smiloval. Dále Bůh Izraeli oznamuje možné důsledky Izraelova hříchu a znechucenost nad svátky a oběťmi, které jsou však k ničemu, když prakticky žitá spravedlnost chybí. S veršem 24 bych spojila předcházející verše 14 a 15 a také verš z Ozeáše 6, 6. Celé:

Hledejte dobro a ne zlo a budete žít, a tak Hospodin, Bůh zástupů, bude s vámi, jak říkáte.

Mějte v nenávisti zlo a milujte dobro, uplatňujte v bráně právo!

¹² Srov. *Dvanáct proroků*. Nový překlad Písma svatého. Starý zákon. Překlad s výkladem. XIV. svazek. Praha: Kalich, 1968, s. 114-116.

*Milosrdenství chci, ne oběť, poznání Boha je nad zápalý.*¹³

Ať se valí právo jako vody, spravedlnost jako proudící potok.

Nyní vidíme, o co Amosovi šlo. Více než povrchní dodržování zákona bez pravého uvědomění si vlastních hříchů by Hospodin rád viděl v zemi uplatněné dobro, právo a spravedlnost. Již dost zla! Ať lid konečně jedná spravedlivě! Voda byla v oblastech Izraele vzácná a stejně jako všude jinde důležitá; kde není voda, není život. Voda osvěžuje, napájí žíznivé, ale dokáže také protrhnout hráze, smést nečistoty. Připodobnění spravedlnosti a práva k vodám ukazuje na nutnost, nezbytnost těchto dvou věcí, po nichž volá Hospodinův prorok.

King o tomto významu vody v Izraeli jistě věděl, sám Izrael navštívil. Je zvláštní, že v jednom odstavci, nabitém čtyřmi biblickými citacemi, používá nejprve obrazu ohně a pak vody.

Tento verš, použitý Kingem, nemá smysl oddělovat od předchozího použitého verše Amos 3, 8, přestože by se mohlo zdát, že King náhle radikálně mění téma, nebo spíš hovoří k lidu velmi konkrétně. Mluvil-li před tím o pastorech, kteří musí hlásat Boží slovo, bez výběru a otázek, naznačuje v následující biblické narážce na obsah sdělovaného. Kazatelé, pastoři, Boží proroci, Boží služebníci musí usilovat o tekoucí, mocnou spravedlnost, o vylití práva. Černoši si v dané situaci mohli snadno přebrat, kam Martin míří; ať si to uvědomovali nebo už ne, a oni si to uvědomovali, jejich situace ve světě americké bílé „většiny“ spravedlivá nebyla; potřebovali osvěžení, potřebovali protrhnout hráze, potřebovali silný proud práva, který pro ně poteče navždy. A potřebovali pastory a kazatele, kteří je povedou. Jedním z takových byl Martin Luther.

¹³ Oz 6, 6.

(7) „Kazatel musí umět říct s Ježíšem, „**Duch Hospodinův je nade mnou, proto mě pomazal, abych přinesl chudým radostnou zvěst.**““

Lukáš 4, 18:

Pro malé srovnání použiji dva české překlady veršů Lukáš 4, 13 – 19: Český ekumenický překlad a Novou bibli kralickou. Dále budu pro verš Lukáš 4, 18 používat překlad Nové bible kralické, jednak proto, že je mladšího data vydání a jednak proto, že mi osobně pro tento verš překlad připadá srozumitelnější.

Český ekumenický překlad:

*Když ďábel skončil všechna svá pokušení, odešel od něho až do dané chvíle. Ježíš se vrátil v moci Ducha do Galileje a pověst o něm se rozšířila po celém okolí. Učil v jejich synagógách a všichni ho velmi chválili. Přišel do Nazareta, kde vyrostl. Podle svého obyčeje vešel v sobotní den do synagógy a povstal, aby četl z Písma. Podali mu knihu proroka Izaiáše; otevřel ji a našel místo, kde je psáno: **'Duch Hospodinův jest nade mnou; proto mne pomazal, abych přinesl chudým radostnou zvěst; poslal mne, abych vyhlásil zajatcům propuštění a slepým vrácení zraku, abych propustil zdeptané na svobodu, abych vyhlásil léto milosti Hospodinovy.'***

Nová bible kralická:

*A když ďábel vykonal všechno pokušení, odešel od něho až do [určeného] času. Ježíš se pak vrátil v moci Ducha do Galileje a zpráva o něm se roznesla po celém okolí. A on učil v jejich synagógách a byl všemi chválen. A [tak] přišel do Nazaretu, kde byl vychován, a podle svého zvyku vstoupil v sobotní den do synagogy a povstal, aby četl. Byla mu tedy podána kniha proroka Izaiáše, a když knihu otevřel, našel místo, kde bylo napsáno: **"Duch Pánův [je] nade mnou, protože mne pomazal kázat evangelium chudým. Poslal mne uzdravit [lidi] zdrcené v srdci, kázat propuštění zajatým a prohlédnutí slepým, propustit zdeptané na svobodu a kázat Pánovo milostivé léto.***

Kristus cituje slova proroka Izaiáše a dává jim nový obsah. Kristus zná lidi, které má před sebou a ke kterým chce mluvit. Co jim vlastně chce říci radostnou zvěstí? *"Duch Pánův [je] nade mnou, protože mne pomazal kázat evangelium chudým. Poslal mne uzdravit [lidi] zdrcené v srdci, kázat propuštění zajatým*

a prohlédnutí slepým, propustit zdeptané na svobodu... “ Nyní můžeme použít komentáře: *„Nasloucháním přítomných se tedy nyní a zde naplňuje prorocké zaslíbení Písem, obec je svědkem nastávajícího vysvobození. Kde jsou Ježíšova spásná slova ve zvěstování přijata, tam začíná eschatologická spása, rozmanité osvobození člověka a společnosti. Lukáš klade velký důraz na tuto přítomnou a také dnes platnou účinnost slova Božího. Jestliže se podle Marka „naplnil čas“, pak podle Lukáše se „naplnilo Písmo“. Účinky spásy se souhrnně označují jako „vysvobození.“*“¹⁴

Problém nastal právě proto, že Ježíš pochází z Nazaretu. Dívá se na lidi, které zná, a ví, že mu nebudou věřit. Také se neostýchá jim to říci a dává příklady z minulosti o tom, jak proroci nejsou přijímáni ve své vlasti. A jak troufalé příklady! – také o tom, že Hospodin se častěji obrací k pohanským národům, k lidem, kterými Izrael pohrdal, byli-li to lidé, kteří stáli o Hospodinovu milost. V podstatě tím obviňuje Izraelce, že oni sami o Hospodinovu milost nestojí. Jak tato Ježíšova epizoda dopadla, se dozvídáme při čtení evangelia; nyní se přesuňme ke Kingovi.

Jakou radostnou zvěst chce kazatel King svým lidem přinést? *„Radostnou zvěst chudým: uzdravit [lidi] zdrcené v srdci, kázat propuštění zajatým a prohlédnutí slepým, propustit zdeptané na svobodu.“* Jako chudí, zdrcení, zajatí a zdeptaní se mohli cítit otroci; nebo černoši, ze kterých jejich „bílí bratři“ mentálně otroky dělali. Toto je jasně Kingem vyslovená sociální zvěst a jádro celého Kingova sdělení.

Jde o vyvrcholení celého odstavce nabitého biblickými texty; King začíná obrazy šírajícího, pálicího ohně, pokračuje Amosem, který odůvodňuje své prorokování nutností přinést Boží zvěst, a nyní se dozvídáme, jaká ta Boží zvěst je: je to zvěst radostná. Kazatelé mají ve výsledku hlásat radostnou zvěst, ač můžou v celém průběhu zvěstování pro ně osobně nastat velké problémy. Konečně to můžeme vidět na osobnostech, které si King ve svém citátu vybírá: Izajáš, Kristus, a konečně i sám M. Luther nebyli všeobecně jen zbožňováni

¹⁴ MÜLLER, P.-G. *Evangelium sv. Lukáše*. s.53.

pro své učení. Další aspekt, o kterém tento verš vypovídá, je výpověď „*Duch Hospodinův je nade mnou; proto mě pomazal...*“, kterým King jen znovu potvrzuje právoplatnost kazatelské, v posledku své činnosti. Analogii s Ježíšovým příběhem můžeme vidět i v lidu, ke kterému King hovořil: v očích bělochů v USA byli černoši přesně tím podřadným lidem, jako pro Izraelce Samařané. Kristus nepřišel však jen k národu, který si připadá nad mnohými nadřazený, nýbrž i k „looserům“, protože právě ti ho potřebují! Potřebují vysvobození, potřebují uzdravení, potřebují propustit na svobodu.

Povšimněme si při využití tohoto citátu, jakým způsobem se Martin Luther stylizuje do role proroka; a ne ledajakého proroka, samotného Krista – Spasitele. Myslí si snad o sobě King, že přišel vykoupit svůj lid? Toto je pro mě osobně velmi troufalý obraz, který Martin používá.

Kdybych měla biblické citace v tomto odstavci Kingovy řeči shrnout, zaměřila bych se na tři věci. První z nich je skutečnost, jakým způsobem King vidí ideálního kazatele. Celkově by měl být kazatel poslušný Bohu, nasazený pro věc – nazvěme tu věc obecným dobrem; kazatel by měl být zaměřen na spravedlnost, dále by měl být kazatel schopen oběti, což sice přímo nevyplývá z textů, ale z Kingem citovaných proroků. Tím se dostáváme k druhému bodu, a to je výběr proroků. Dá se říci, že King svým výběrem graduje dramatickosti výpovědi o Hospodinu, který pověřuje svou vůlí své služebníky. Jeremiáš pálí v kostech Boží slovo, Amos bere jako automatické hlásat slovo Panovníka, jehož přirovnává ke lvu a jeho požadavky k valícím se vodám, a konečně Ježíš, který by byl býval velikým prorokem, kdyby ovšem rovnou nebyl také Mesiášem. Ještě navíc v daném textu Ježíš cituje Izaiáše, máme tu tedy pospolu dva největší starozákonní proroky, Amose, a Ježíše. Ježíšovým výrokiem King korunuje a dá se říci slavně uzavírá odstavec o svých představách a požadavcích na kazatele, pomocí kterých ovšem zároveň přesvědčuje posluchače, že on sám tím ideálním kazatelem je. Třetím bodem je úvaha nad pozicí, kterou si King přivlastňuje. Můžeme v něm vidět sebevědomého Američana, který trochu zveličuje sám sebe? Možná byl King kazatelem, kterému se velmi líbilo být vůdcem lidu, který dosud částečně žil

v otroctví, i když jen mentálním; možná proto se stylizuje do pozice Mojžíše, který svůj lid z otroctví vyvede; proroka, který bezpodmínečně hlásá Boží zvěst; spasitele...?

(8) „Je v pořádku mluvit o „**dlouhých bílých hávech tam nahoře**,”“

Zj 7, 9:

*Potom jsem viděl, hle, tak veliký zástup, že by ho nikdo nedokázal sečíst, ze všech ras, kmenů, národů a jazyků, jak stojí před trůnem a před tváří Beránkovou, oblečení v **bílé roucho**, palmové ratolesti v rukou.*

Bílá barva, v naší kultuře barva nevinnosti a čistoty, je v Janově Zjevení barva vítězství.¹⁵ V této biblické narážce má King na mysli vítězství věčného života, o který máme usilovat. Význam toho, co chce King říci, je v podstatě stejný jako v následujících odkazech.

(9) „Je v pořádku mluvit o „**zemi oplývající mlékem a medem**,”“

např. Dt 6, 3:

*Poslouvej je, Izraeli, a bedlivě je dodržuj. Tak se ti povede dobře a velmi se rozmnožíte v **zemi oplývající mlékem a medem**, jak ti přislíbil Hospodin, Bůh tvých otců.*

„Země oplývající medem a mlékem“ je země, kam Hospodin přivedl svůj lid z Egypta, tedy z otroctví. O zemi oplývající medem a mlékem se v Písmu svatém mluví výhradně v souvislosti se zemí zaslíbenou, s Kanaanem, dnešním územím Izraele, „*zemi Kenaanců, Chetejců, Emorejců, Perizejců, Chivejců a Jebúsejců*.”¹⁶ Hospodin do této země vede svůj lid; je to země, kterou slíbil potomkům Abrahamovým; je to země, na které žijí pohanské národy; a je to země, která musí být dobytá. Otroci z Egypta, kteří jsou však Božím lidem a kteří mají tuto zemi slíbenou, si ji musí vydobýt, a Hospodin jim pomůže.

¹⁵ Zj 2, 17; Zj 3, 18

¹⁶ Ex 3,17.

A oni mu budou zachovávat věrnost (srov. např. Ex 13,5; Lev 20,24; Dt 6,3...).
Obraz medu a mléka je obraz blahobytu, hojnosti a Božího požehnání.

King na tuto biblickou citaci naráží jen okrajově, jen v obraze, který každý notoricky znal a věděl, co si pod ním představit. V křesťanské terminologii se pod tímto pojmem míní Ráj, do kterého křesťan míří, kde je jeho pravý domov; je to místo u Hospodina, kde bude hojnost a nebude smrt.¹⁷ King tím právě naráží na věčný život, na to, kam směřujeme. Mnozí křesťané mívají sklony opomíjet zdejší pozemský život a jeho starosti i radosti; pod zástěrkou toho, že co je tělesné, není důležité, se zbožně upínají k věčnosti. King dále pokračuje tvrzením, že myslet na věčnost je sice pěkné, ale časnost nesmí být opomíjena.

(10) „... ale Bůh nám přikázal, **abychom se starali o chudinské čtvrti tady dole**, a jeho děti, které nemají jídlo ani třikrát denně.“

K této myšlence inspirované mj. Písmem svatým bych chtěla uvést dva texty z Nového zákona:

Marek 10, 21:

Ježíš na něj s láskou pohleděl a řekl: "Jedno ti schází. Jdi, prodej všechno, co máš, rozdej chudým a budeš mít poklad v nebi; pak přijď a následuj mne!"

Za Ježíšem přichází člověk, který od mládí dodržuje zákon, přesto však cítí, že mu něco chybí; ptá se Ježíše, jak to má udělat, aby získal věčný život. Je bohatý a evidentně i zbožný; ale Ježíš mu ukazuje, že to nestačí. Aby měl podíl na věčném životě, je třeba nemyslet jen sám na sebe a dodržovat pravidla, která nám „zaručí“ pohodlí a bezstarostnost. Je třeba myslet na lidi kolem sebe! Následovat Ježíše znamená učit se tomuto myšlení.

Matouš 25, 34 – 36:

Tehdy řekne král těm po pravici: 'Poďte, požehnaní mého Otce, ujměte se království, které je vám připraveno od založení světa. Neboť jsem hladověl, a dali jste mi jíst, žíznul jsem, a dali jste mi pít, byl jsem na cestách, a ujali jste

¹⁷ Srov. *Hradby, obří a střepce hroznového vína*. [online] [28.3.2010] Dostupné na WWW: http://www.guty.estranky.cz/clanky/kazani/hradby_obri-a-strepce-hroznoveho-vina-

se mne, byl jsem nahý, a oblékli jste mě, byl jsem nemocen, a navštívili jste mě, byl jsem ve vězení, a přišli jste za mnou.'

V každém potřebném máme rozeznávat Krista. Co tato fráze prakticky znamená? Můžeme si větu otočit: v Kristu můžeme rozeznávat potřebného. Kristus, tak jako každý člověk, byl stvořen k Božimu obrazu. Ale protože věříme, že byl Synem Božím, a přesto měl tělo jako člověk, sám často trpěl nedostatkem a nakonec utrpěl i lidskou smrt, pak, chceme-li být jeho učedníky a následovat ho, musíme si vážit každého člověka i jeho těla a nakonec si musíme vážit i smrti. Ještě větším příkladem k následování je Kristův život. On sám prokazoval milosrdenství trpícím, nemocným a posedlým. Tento odkaz není přímo biblickou citací, jako spíš myšlenka podložená Biblií. M. L. King zde zcela v duchu praktické teologie a v souladu s uvedenou pasáží z Matoušova evangelia vyzývá k péči o chudé, hladové, potřebné.

(11) „Je v pořádku mluvit o **Novém Jeruzalémě**, ...“

Zj 21, 2:

*A viděl jsem od Boha z nebe sestupovat svaté město, **nový Jeruzalém**, krásný jako nevěsta ozdobená pro svého ženicha.*

Obraz fenoménu zvaný Nový Jeruzalém se v Bibli vyskytuje pouze jednou, a to ve Zjevení sv. Jana. Je mu věnována celá 21. kapitola, s podrobným prorockým popisem. Jako komentář k jevu zvaný „nový Jeruzalém“ použiji exegetickou studii Pavla Škody, uveřejněnou v časopise Koinonia:

“Nový Jeruzalém se stane místem, kde budou naplněna očekávání zápasící církve a Boží zaslíbení daná v průběhu dějin lidstvu. Celé vidění je univerzální, nepodmíněné a poukazuje na nový řád věcí, který se bude lišit od přítomné reality, a to zejména fyzickou Boží přítomností, která bude zárukou jak absence všeho zlého, tak i zárukou věčného života. Fyzický rámeček obsahu celého vidění je dále potvrzen následujícími argumenty: Město je součástí celku, který je tvořen novým nebem a novou zemí. Souvislost s Gn 1. a 2. kapitolou ukazuje na návrat stvoření do stavu podobného Edenu. Nelze zcela opustit rámeček eschatologického očekávání SZ Izraele, které bylo vždy vázáno na konkrétní

místo. Zmínky NZ pisatelů (a také pisatelů pseudepigrafických děl) potvrzují existenci Nového Jeruzaléma jako konkrétního místa.

Na základě typologie nebeské svatyně v NZ, struktury celé knihy Zjevení, založené na scénách z nebeské svatyně, a použití výrazů „trůn“, „chrám“ a „svatyně“ v této knize lze uzavřít, že Nový Jeruzalém se stane svatyní s novou funkcí (již ne soteriologickou, ale doxologickou) i umístěním (ne na nebi, ale na zemi). Město (a tedy i země) se stane centrem vesmíru a konkrétním místem, kde se Bůh bude setkávat se svým stvořením.“¹⁸

(12) „...ale jednoho dne musí Boží kněz mluvit o novém New Yorku, nové Atlantě, nové Philadelphii, novém Los Angeles, novém Memfisu v Tennessee. To je to, co musíme udělat.“

Tato myšlenka podložená Biblií, navazující na verš výše uvedený (11), dává posluchačům před oči „novou realitu nové reality“, jakýsi obraz obrazu. Města, která Martin Luther vyjmenovává, jsou místy, kde se silně projevilo černošské hnutí za svobodu (viz kapitola 1). A King byl v jejím čele. King se pravděpodobně stylizuje do role onoho Božího kněze, o kterém mluví. V nový Jeruzalém můžeme věřit, můžeme v něj doufat; ale zde na zemi musíme hlavně žít, a to jinak, než jsme žili doposud. Musíme žít jako křesťané a stvořit tak nové věci; musíme žít jako Boží děti a s Bohem, který mezi námi bude přítomen.

(13) „Ale Ježíš okamžitě vzdálil tuto otázku z prostoru mezi nebem a zemí a umístil ji do nebezpečné zatačky **na cestu mezi Jeruzalém a Jericho. A mluvil o jistém muži, který padl mezi lupiče. Pamatujete si, že levita i kněz ho minuli po druhé straně cesty. Nezastavili se, aby mu pomohli. A nakonec přišel muž jiné rasy. Slezl ze svého dobytčete a rozhodl se, že se nenechá zastoupit ve svém soucitu. Ale klekl si k němu, zařídil mu první pomoc a pomohl tomu muži v nouzi. Ježíš příběh ukončil tím, že ten muž**

¹⁸ ŠKODA, P. *Nový Jeruzalém (exegetická studie Zj 21,1-22,5)*. [online] Posl. aktualizace: říjen 2001 [cit. 10.3.2010] Dostupné z WWW: www.tscasd.cz/download/koinonia/10_01obsahy.doc

byl dobrý člověk, byl to velký člověk, protože měl schopnost vcítit se do druhého, a postarat se o svého bratra.“

Lukáš 10, 25-37:

Tu vystoupil jeden zákoník a zkoušel ho: "Mistře, co mám dělat, abych měl podíl na věčném životě?" Ježíš mu odpověděl: "Co je psáno v Zákoně? Jak to tam čteš?" On mu řekl: "Miluj Hospodina, Boha svého, z celého svého srdce, celou svou duší, celou svou silou a celou svou myslí' a 'miluj svého bližního jako sám sebe'." Ježíš mu řekl: "Správně jsi odpověděl. To čin a budeš živ." Zákoník se však chtěl ospravedlnit a proto Ježíšovi řekl: "A kdo je můj bližní?"

Ježíš mu odpověděl: "Jeden člověk šel z Jeruzaléma do Jericha a padl do rukou lupičů; ti jej obrali, zbili a nechali tam ležet polomrtvého. Náhodou šel tou cestou kněz, ale když ho uviděl, vyhnul se mu. A stejně se mu vyhnul i levita, když přišel k tomu místu a uviděl ho. Ale když jeden Samařan na své cestě přišel k tomu místu a uviděl ho, byl hnut soucitem; přistoupil k němu, ošetřil jeho rány olejem a vínem, obvázal mu je, posadil jej na svého meška, zavezl do hostince a tam se o něj staral. Druhého dne dal hostinskému dva denáry a řekl: 'Postarej se o něj, a bude-li tě to stát víc, já ti to zaplatím, až se budu vracet.' Kdo z těch tří, myslíš, byl bližním tomu, který upadl mezi lupiče?" Zákoník odpověděl: "Ten, který prokázal milosrdenství." Ježíš mu řekl: "Jdi a jednej také tak.“

Podobenství o Samařanovi, tradované patrně samostatně, uvedl Lukáš otázkou zákoníka podle Mk 12, 28-34. Tento zákoník, zaměřený nepřátelsky vůči Ježíšovi, chce Ježíše podrobit zkoušce. Ježíš klade protiotázku: Jaký je obsah Zákona? Zákoník cituje Dt 6,5 a Lv 19, 18 o jednotě lásky k Bohu a bližnímu. Ježíš s touto odpovědí souhlasí, s důrazem však poukazuje na uskutečňování jako na předpoklad odměny životem. Zákoník se však chce ospravedlnit a táže se, kdo tedy je jeho bližní, patrně aby dokázal praktickou neuskutečnitelnost přikázání lásky, protože teoreticky lze sotva definovat, kdo ještě spadá pod kategorii „můj bližní“ a kdo ne. Proto Ježíš neodpovídá vymezením pojmu, ale podobenstvím.

Jakýsi neznámý muž jde 30 km velmi nebezpečnou a pustou cestou z horského města Jeruzaléma (800 m.n.m.) do Jericha, oázy v blízkosti Mrtvého moře (250 m.n.m.). Je přepaden a dva kolemjdoucí ho míjí.

Třetí kolemjdoucí, Samařan – nepřítel Židů – je „pohnut soucitem“ a projeví milosrdenství vůči protivníkovi, ve shodě s napomenutím Oz 6, 6: *„Chci milosrdenství, ne oběť, poznání Boha je nad zápaly.“* Kněz a levita se – ať už to bylo z jakýchkoli důvodů – vyhnuli dotyku s přepadeným a dokázali svou neschopnost projevu milosrdné lásky, zatímco Samařan, jímž Židé pohrdali jako pohanem, uskutečnil lásku požadovanou Bohem. Proti reprezentantům židovského chrámového kultu s jejich neschopností lidsky se projevit je postaven zástupce pohanstva ve své solidaritě s bližním. Ježíšova závěrečná otázka – kdo z těch tří se projevil jako bližní – se netýká toho, kdo potřebuje pomoci, ale toho, kdo pomoc poskytuje. Uskutečňováním lásky a milosrdenství se věřící stává bližním konkrétních trpících lidí v nepředvídatelných situacích.¹⁹

Ten, který podle mínění Ježíšových posluchačů nezná Boží zákon, je svobodný k „slitování se“, tak jako samotný Ježíš. Tak předchází láska zákon. Žije, a to ještě dávno před tím, než jejímu nositeli přijde na mysl, že je také před zákonem vyžadována. Není v žádném případě jen pocitem, nýbrž vyjadřuje se ve střízlivém použití lékařských prostředků, přičemž vedle přímo vykonané lásky nachází své místo i zcela nepřímou, a to darováním peněz. Tato historika označuje lásku za nezbytný úkon víry.²⁰

Podobenství o milosrdném Samaritánovi je Kingovou oblíbenou látkou ke zpracování. Na toto podobenství napsal krásné kázání, a nyní Samaritánův příklad používá i ve své poslední řeči. Jako výklad k použitému podobenství v Kingově proslovu použiji jeho kázání, neboť poselství je shodné a mohu použít Kingova vlastní slova z tohoto kázání:

„Kdo je můj bližní? Neznám jeho jméno, v podstatě říká Ježíš, je to kdokoli, k němuž se zachováš jako bližní! Je to kdokoli, kdo leží v nouzi podél cesty tvého

¹⁹ Srov. MÜLLER, P.-G. *Evangelium sv. Lukáše*. s. 103-104.

²⁰ Srov. SCHWEIZER, E. *Das Evangelium nach Lukas*. 2.vyd. Göttingen und Zürich: Vandenhoeck and Ruprecht, 1986, s. 122.

*života. Není to ani Žid ani pohan, není ani Rus ani Američan, není černý ani bílý. Je to jeden člověk – kterýkoliv potřebný člověk – ležící na jedné z těch nespočetných jerišských cest života. Tak Ježíš blíže určuje bližního, ne bohosloveckou definicí, ale definicí životní situace.*²¹

Zcela záměrně zde King rozvádí možnosti národnostních rozdílů „našich bližních“. V době Ježíšově, ve své době a pro své konkrétní (černošské) posluchače.

*„V čem vlastně spočívala ta Samaritánova dobrota? ... jeho dobrota by se dala vyjádřit slovem altruismus – nesobecká láska k člověku. ... Slovník vykládá „altruismus“ jako ohled a oddání se zájmům druhého. Samaritán byl proto dobrým, protože zájem o druhé učinil předním zákonem svého života. Samaritán měl schopnost univerzální lásky k člověku. Měl pronikavý přehled o tom, co je za vnějšími rasovými, náboženskými a národnými rozdíly. Jednou z největších tragédií v tom dlouhém putování člověka po stezkách dějin je, že omezuje svůj zájem o bližního jen na rasu, kmen, třídu či národ.*²²

Těžko kdo dnes posoudí, zda měl Samaritán z Ježíšova příběhu skutečně nějaký přehled o tom, co je za vnějšími rasovými, náboženskými a národnými rozdíly. Ale King si jeho postavu umí dobře použít pro své účely, pro poselství, které chce sdělit posluchačům: Je jedno, co si myslíte o „těch druhých“; je jedno, jak moc palčivě cítíte, že vás odstrkují. Důležité je, abyste byli schopni vyjít ze svého sobectví, ze sebe sama, ať máte vztah k okolí jakýkoli. Poslední větou King kritizuje rasismus bílých, ale zároveň napomíná černé obyvatele, kteří by se snad snažili vydobýt si svá práva násilím; mají myslet na své „nepřátele“ jako na své bližní. King zde výborně používá Písmo svaté a svůj konkrétní problém ve své konkrétní situaci naplňuje správně uchopeným poselstvím, které se Bible snaží v tomto úryvku sdělit.

Následující úryvek z Kingova kázání o milosrdném Samaritánovi hovoří sám za sebe: „*Skutečná tragedie takového úzkoprsého provincialismu je v tom, že*

²¹ *Ne mocí ale láskou. Tři kázání M.L.Kinga.* Praha: Kostnická jednota – svaz čs. evangelíků, 1969, s. 8.

²² *Tamtéž.*

v lidech vidíme jen jednotky či dokonce věci. Příliš zřídka vidíme lidi v jejich pravé lidskosti. Duchovní krátkozrakost omezuje naše vidění na vnější věci. Vidíme lidi jako Židy a pohany, katolíky a protestanty, Čiňany a Američany, černochy a bělochy. Nechceme však na ně myslet jako na lidské bytosti, které byly stvořeny z téhož základního materiálu jako my, k témuž obrazu Božímu. Kněz a levita tam viděli jen krvácející tělo, ne lidskou bytost, jako jsou sami. Ale milosrdný Samaritán nám vždy připomíná, abychom odstranili ze svých očí zákal provincialismu a viděli lidi jako lidi. Kdyby byl Samaritán viděl v onom zraněném muži nejprve Žida, pak by se nebyl vůbec zastavil, protože Židé a Samaritáni spolu nejednali. On však v něm viděl nejprve lidskou bytost, která byla čirou náhodou také Židem Dobrý bližní vidí za vnější jevy a vidí i vnitřní hodnoty, které činí všechny lidi lidskými a tím i našimi bratry.“²³

Pokračování kázání zcela koreluje s pokračováním Kingova proslovu. Opakuje tutéž myšlenku, nezměněnou. „Co se stane s mou prací, s mou pověstí, s mým postavením, jestliže zaujmu stanovisko k této věci? Bude můj domov bombardován, bude můj život ohrožen a budu já sám uvězněn? Dobří lidé vždy takové otázky obracejí. ... Abraham Lincoln se neptal: Co se mi stane, když vydám Proklamaci o osvobození a ukončím otroctví?, ale ptal se: Co se stane se Spojenými státy a milióny černochů, jestliže to neudělám? Černošští pracovníci se neptají: Co se stane s mým zabezpečeným postavením, mou společenskou příslušností, mou osobní bezpečností, budu-li členem hnutí, které usiluje o odstranění segregace?, ale: Co se stane se spravedlností a masami černých lidí, které nikdy nezakusily hospodářského zabezpečení, jestliže se nebudu činně a odvážně podílet na tomto hnutí?“²⁴

²³ *Ne mocí ale láskou. Tři kázání M.L.Kinga.* Praha: Kostnická jednota – svaz čs. evangelíků, 1969, s. 11.

²⁴ *Tamtéž*, s. 13.

(14) „A já viděl zaslíbenou zemi. Já se tam nemůžu dostat s vámi. Ale já chci, abyste dnes v noci věděli, že my, jako lidé, se dostaneme do zaslíbené země.“

Dt 32, 48 – 52:

*Ještě téhož dne promluvil Hospodin k Mojžíšovi: "Vystup zde na pohoří Abarim, na horu Nebó, která je v moábské zemi, naproti Jerichu, a **pohleď na kenaanskou zemi, kterou dávám synům Izraele do vlastnictví. Vystup na tu horu, na ní zemřeš a budeš připojen ke svému lidu, jako zemřel tvůj bratr Áron na hoře Hóru a byl připojen ke svému lidu, protože jste se mi zpronevěřili uprostřed Izraelců u Vod sváru v Kádeši na poušti Sinu, že jste uprostřed Izraelců nedosvědčili mou svatost. **Proto uzříš zemi jen odtud, ale tam do země, kterou dávám synům Izraele, nevstoupíš.**"***

V první biblické narážce tohoto projevu se King stylizoval do role Mojžíše; nyní, při své poslední biblické narážce, se k němu vrací. Ví, že jeho lid v zaslíbené zemi ještě není, ale věří, že je na jejím prahu. Možná, že King nějakým způsobem tušil, že to již nemůže dlouho trvat, a některému z jeho mnoha dosud neúspěšných atentátníků se poštěstí. A možná, že si jen uvědomoval, že jeho boj o dobrou věc může trvat velmi dlouho, a on již neuvidí ovoce své práce. Vždyť dobrá věc se prosazuje vždy těžko, zvláště po staletích zažitého stereotypu, který ovšem byl vnímán jako dobrý jen částí obyvatel.

Co je to zaslíbená země? King používá silný biblický motiv pro zemi, kterou plánuje pro černé obyvatele USA. Slibuje jim dokonalost; chce po Americe, aby „plnila to, co má napsané na papíře“, a chce odstranění nerovných podmínek mezi bílými a černými. Zůstává otázkou, zda pouze tím, že se podmínky vyrovnají, stane se pro afroameričany USA zemí oplývající medem a mlékem. To, jak se to v budoucnu podařilo, a jak se v praxi chovají černoši a jakým způsobem využívají svých rovnějších podmínek dnes, je již jiná otázka pro jinou práci.

ZÁVĚR

V této práci jsem se pokusila podle svých možností a schopností přeložit poslední řeč M.L.Kinga, najít v ní biblické motivy, upřesnit, kde v Písmu svatém se tyto motivy přesně nachází, jakým způsobem je používá King a co se snaží využitím těchto motivů říci svým posluchačům. Proto, abych byla schopná porozumět Kingovu myšlení a jeho názorům, nastudovala jsem materiály o Kingově životě, které také v práci používám.

King biblické motivy užívá hojně a dle mého názoru ve shodě s myšlenkami Písma. Bibli je samozřejmě možné interpretovat mnoha různými způsoby, Bible má schopnost mluvit k člověku v různých situacích života různě, a v tom se skrývá její hloubka i úskalí. Pokusila jsem se určit, o co ve vybraných biblických motivech původně šlo, a zda se King „trefil“ ve svém použití Písma. Celkově jsem došla k názoru, že King umí používat biblických motivů bravurně a velmi vhodně; ve spojení s jeho řečnickými schopnostmi jde o práci, která musela na posluchače rozhodně zapůsobit.

Můj studijní obor je sociální a charitativní práce, nikoli teologie. Materiály, ke kterým jsem se v průběhu psaní práce dostala, pro mě byly daleko zajímavější ze sociálního pohledu, než z pohledu biblistiky. V některé z dalších odborných prací by bylo možné zkoumat situaci černochů v USA ve 20. století, jejich život, možnosti volit, možnosti se vzdělávat, pracovní možnosti apod.; dále by bylo zajímavé odhalit, jakým způsobem spolu souviselo Kingovo hnutí a momentální politická situace a scéna v USA; jak působil King na přední politiky USA ve své době a jakým způsobem se vzájemně protly jejich osudy.

Písmo svaté i Martin Luther King jsou jednotlivě i společně dva velmi zajímavé fenomény; možnost zpracování této bakalářské práce posunula mé obzory a vědomosti v oboru sociální práce na Teologické fakultě.

Seznam zdrojů

DEISSLER, A. *Zwölf Propheten. Hosea – Joël – Amos*. 2. vyd. Würzburg: Echter Verlag, 1985. ISBN 3-429-00744-5.

Dvanáct proroků. Nový překlad Písma svatého. Starý zákon. Překlad s výkladem. XIV. svazek. Praha: Kalich, 1968. ISBN neuvedeno.

FELDMANN, CH. *Sny začínají žít. Velcí křesťané našeho století*. vyd. Signum unitatis, 1991. Místo vydání a ISBN neuvedeno.

Hradby, obří a střepce hroznového vína. [online] [cit. 20.1.2010] Dostupné na WWW: http://www.guty.estranky.cz/clanky/kazani/hradby_-obri-a-strepce-hroznoveho-vina-

“I’ve Been to the Mountaintop” by Dr. Martin Luther King, Jr. [online] [cit. 10.1.2010] Dostupné na WWW: <http://www.afscme.org/about/1549.cfm>

KINGOVÁ, C.S. *Můj život s Martinem Lutherem Kingem*. Praha: Vyšehrad, 1976. ISBN neuvedeno.

Martin Luther King, Jr. [online] poslední aktualizace 28.3.2010 [cit. 28.3.2010] Dostupné na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Martin_Luther_King

Memphis Sanitation Strike. [online] poslední aktualizace 23.3.2010 [cit. 25.3.2010] Dostupné na WWW:

http://en.wikipedia.org/wiki/Memphis_Sanitation_Strike

MÜLLER, P.-G. *Evangelium sv. Lukáše*. Malý stuttgartský komentář. Nový zákon. Svazek 3. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. ISBN 80-7192-261-7.

Ne mocí ale láskou. Tři kázání M.L.Kinga. Praha: Kostnická jednota – svaz čs. evangelíků, 1969. ISBN neuvedeno.

SCHWEIZER, E. *Das Evangelium nach Lukas*. 2.vyd. Göttingen und Zürich: Vandenhoeck and Ruprecht, 1986. ISBN 3-525-51362-3.

Southern Christian Leadership Conference. Leadership. [online] posl. aktualizace 26.1.2010 [cit. 26.3.2010] Dostupné na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Southern_Christian_Leadership_Conference

ŠKODA, P. *Nový Jeruzalém (exegetická studie Zj 21,1-22,5)*. [online] Posl. aktualizace: říjen 2001 [cit. 10.3.2010] Dostupné na WWW: www.tscasd.cz/download/koinonia/10_01obsahy.doc

Příloha - překlad řeči „*I’ve Been To The Mountaintop*“²⁵

Když poslouchám Ralpa Abernathyho a jeho velký a velkorysý úvod, a pak jsem přemýšlel o sobě, divil jsem se, o čem že to mluví. (smích publika). Vždy je dobré, když o vás váš nejbližší přítel a kolega říká něco dobrého. A Ralf je můj nejlepší přítel na světě.

Jsem potěšen, že vidím každého z vás dnes večer zde, i navzdory hrozící bouři. Dokázali jste tím, že jste odhodláni pokračovat za všech okolností (souhlasné přitakávající hlasy z publika). Něco se děje v Memfisu, něco se děje v našem světě.

Víte, kdybych stál na počátku času, s možností vidět celkový a panoramatický pohled lidské historie až dodnes, a Všemohoucí mi řekl „Martine Lutere Kingu, v kterém čase bys chtěl žít?“ Přenesl bych se v myšlenkách do Egypta a viděl bych děti Boží na jejich velkolepé cestě z temnot Egypta, nebo vlastně přes Rudé moře, přes divočinu, směřující k zaslíbené zemi. A navzdory této nádheře bych se zde nezastavil.

Vydal bych se myslet do Řecka na horu Olymp. A viděl bych Platona, Aristotela, Sokrata, Euripida a Aristofanese shromážděny kolem Pantheonu. A viděl bych je kolem Pantheonu, jak diskutují nad úžasnými a věčnými záležitostmi Podstaty. Ale nezastavil bych se zde.

Šel bych rovnou do časů největšího rozkvětu Římského impéria. A viděl bych jeho vývoj, přes nejrůznější válečné imperátory a vůdce. Ale ani tady bych se nezastavil.

Přišel bych do dnů renesance, a udělal bych si rychle obrázek o tom, co všechno renesance udělala pro kulturní a estetický život člověka. Ale nezastavil bych se tu.

²⁵ Srov. „*I’ve Been to the Mountaintop*” by Dr. Martin Luther King, Jr. [online] [cit. 10.1.2010] Dostupné na WWW: <http://www.afscme.org/about/1549.cfm>

Ještě bych šel do domova muže, podle kterého jsem pojmenován. A viděl bych Martina Luthera, jak přibíjí svých devadesát pět tezí na dveře kostela ve Wittenbergu. Ale ani tady bych se nezastavil.

A šel bych rychle do roku 1863 a viděl váhajícího presidenta jménem Abraham Lincoln definitivně docházejícího k rozhodnutí, že podepíše Emancipation Proclamation. Ale ani zde bych se nezastavil.

Šel bych na počátek třicátých let, a viděl muže zápasícího s problémy bankovního krachu jeho národa. A slyšel hlasitý křik, že se nemáme čeho bát, kromě strachu samotného. Ale ani tady bych se nezastavil.

Konečně, neočekávaně jsem se otočil ke Všemohoucímu a řekl jsem: „Kdybys mi dovolil žít jen pár let v druhé polovině dvacátého století, byl bych šťasten.“

Udělal jsem tohle zvláštní prohlášení kvůli tomu, že svět je celý špinavý. Národ je nemocen. V zemi jsou problémy, zmatek všude kolem. Je to zvláštní prohlášení. Ale nějak vím, že jenom když je hodně tma, jsou vidět hvězdy. Vidím Boha pracovat v tomhle údobí dvacátého století a lidi nějakým způsobem reagující.

Ve světě se něco děje. Masy lidí se pozvedávají. A kdekoli jsou dnes shromáždění, ať je to v Johannesburgu v Jižní Africe, v Nairobi v Keně, v Auře v Ghaně, nebo v New Yorku, v Atlantě v Georgii, v Jacksonu v Mississippu nebo v Memfisu v Tennessee – ten křik je všude stejný: „Chceme být svobodní.“

A další důvod proč jsem šťastný že žiju zrovna teď je, že jsme byli dotlačeni do bodu, kde jsme se museli potýkat s problémy, se kterými se člověk musel prát celou svou historii, ale nároky ho nenutili to udělat. Žádost přežít, se kterou se potýkáme. Lidé léta až dodnes mluvili o válce a míru. Ale nyní už o tom nesmí dále jen mluvit. Už není dále možná volba mezi násilím a nenásilím; je jen nenásilí nebo neexistence. To je ten bod, kde jsme my dnes.

A jestli revoluce lidských práv něco neudělá, a neudělá to rychle, se skutečností odkrytí dlouhých let bídy barevných lidí celého světa, jejich zanedbání a opomíjení, je celý svět odsouzen. A já jsem šťastný, že mi Bůh

dovolil žít v tomto čase a vidět, co se tu vyvíjí. A jsem šťasten, že mi dovolil být v Memphisu.

Pamatuji si časy, kdy, jak říkal Ralf, se negři velmi často chovali tak, že se škrábali, kde je nesvědilo a chichtali se, když je nikdo nelehtal. Ale tyhle dny už jsou pryč. Teď chceme práci a jsme rozhodnuti získat naše právoplatné místo v Božím světě.

A to je to, o čem je celá tahle věc. Nezabýváme se žádným negativním protestem ani negativními argumenty vůči někomu. Říkáme, že jsme rozhodnuti být člověkem. Říkáme, že jsme rozhodnuti být lidmi. Říkáme, že jsme děti Boží. A protože jsme Boží děti, nebudeme žít tak, jak jsme donuceni žít.

Co to všechno znamená v tomto velkém období dějin? Znamená to, že musíme stát při sobě. Musíme stát při sobě a udržet jednotu. Víte, pokaždé, když chtěl faraón prodloužit období otroctví v Egyptě, měl na to připravený plán, svůj oblíbený plán. Co to bylo? Udržoval otroky v bojích mezi sebou samými. Ale kdykoli se otroci semkli dohromady, něco se stalo na faraónově dvoře a on už je nemohl držet v otroctví. Když se spojí otroci, vzniká cesta ven z otroctví. Nyní udržme jednotu.

Za druhé, pojďme se podívat na situaci, v níž jsme. Tato situace je nespravedlnost. Tato situace je odmítnutí Memphisu být čestný a poctivý v nakládání s jeho veřejnými sluhy, s těmi, kterým se přihodilo být úklidovými pracovníky. Na to nyní musíme zaměřit pozornost. To je vždycky problém malého násilí. Víte, co se stane dalšího dne; a tlaky se uvolní jen rozbitím okna. Četl jsem články v novinách. Velmi zřídka se zmiňují o faktu, že tisíc tři sta úklidových pracovníků města uspořádalo stávkou, a že Memphis k nim není spravedlivý, a že starosta Loeb strašně potřebuje doktora. O tom se nešíří.

Nyní se vydáváme znovu na pochod, a musíme pochodovat, v příkazu přinést lekci o tom, jak by to mělo být – a donutit každého vidět těch třináct set Božích dětí jak tu trpí, jdou hladoví, jak jdou tmou pochmurné noci a přemýšlí, jak tahle věc skončí. A musíme říct národu: my víme, jak to skončí. Protože

když lidé dostihnou to, co je správné, a jsou ochotni pro to něco obětovat, už neexistuje okamžik, který by je zastavil krátce před vítězstvím.

My se nenecháme zastavit slzným plynem. Jsme mistři v našem nenásilném hnutí odzbrojujícím policejní násilí; oni neví co dělají. Viděl jsem je velmi často. Pamatuji si, jak v Birminghamu v Alabamě, poté, co jsme byli účastni onoho majestátního zápasu, mohli jsme se vystěhovat ze 16th Street Baptist Church den poté; mohli jsme se odstěhovat po stovkách. A Bull Conner na nás mohl poslat své psy; ale my jsme jen šli před těmi psy zpívajíc: „Není nikoho, kdo by mě teď otočil čelem vzad.“

Bull Conner pak řekl: „Zapněte požární hadice.“ Ale jak jsem vám řekl jiného večera, Bull Conner nezná historii. Zná druh fyziky, která nijak nesouvisí s metafyzikou, o které víme my. A to je fakt spolehlivého druhu ohně, který se nedá uhasit žádnou vodou. A my jsme šli vstříc požárním hadicím; my jsme znali vodu. Kdybychom byli baptisté nebo některá jiná denominace, byli bychom do ní ponořeni. Kdybychom byli metodisté nebo někteří jiní, byli bychom jí pokropeni; v každém případě – my známe vodu. Ta nás nemohla zastavit.

A tak jsme prostě pokračovali před psy a dívali se na ně; a pokračovali jsme před požárními hadicemi a dívali se na ně; a šli jsme dál zpívajíc: „Nad svou hlavou ve vzduchu vidím viset svobodu.“ A pak jsme byli naházeni do policejních vozů a někdy jsme tam byli namačkáni jako sardinky v plechovce. A hodili nás do policejních vozů, a starej Bull řekl – „Sejměte je“; a taky to udělal; a my tam šli a zpívali: „Jednoho dne zvítězíme.“ A všichni věděli, že pak půjdou do vězení, a viděli jsme žaláříky, jak se dívají do našich oken a jsou pohnuti našimi modlitbami, našimi slovy a našimi písněmi. A to byla síla, kterou Bull ConnEr nemohl zastavit. A tím jsme dokončili proměnu Bulla ve vola a vyhráli náš zápas v Birminghamu. Nyní to jdeme jako tehdy udělat v Memphisu. Zapřísahám vás, buďte s námi, až v pondělí vyjdeme.

Teď něco o soudních zákazech: máme soudní zákaz a vstupujeme zítra ráno do soudní síně bojovat proti tomuto ilegálnímu a protiústavnímu soudnímu zákazu. Jediné, co Americe řekneme, je: „Buď pravdivá v tom, co máš napsáno

na papíře.“ Kdybych žil v Číně nebo dokonce v Rusku nebo v nějaké totalitní zemi, možná bych rozuměl některým těmto ilegálním zákazům. Možná bych rozuměl popírání zaručených základních právních výsad, protože by nebyly závazné samy sebe dodržovat. Ale někde jsem četl o svobodě shromažďování. Někde jsem četl o svobodě projevu. Někde jsem četl o svobodě tisku. Někde jsem četl, že velikost Ameriky je v právu protestovat za právo. A proto, jak jsem řekl, nevyšli jsme, abychom se nechali obrátit zpět psy a požárními hadicemi; nevyšli jsme, abychom se nechali obrátit nazpět soudními zákazy. Budeme teď pokračovat.

Potřebujeme každého z vás. A vy víte, jak je pro mě krásné, vidět všechny tyhle vyslance Ducha svatého. A je to úžasný obraz. Kdo je ten, kdo měl jasně vyjádřit touhy a usilování lidí než kazatel? Kazatel musí mít nějakým způsobem ve svých kostech uzavřený druh ohně. A pokaždé, když je nespravedlnost kolem něj, tak to řekne. Kazatel musí být tak nějak Amos, a umět říct: „Panovník Hospodin mluví, kdo by neprorokoval?“ Ještě jednou s Amosem: „Ať se valí právo jako vody, spravedlnost jako proudící potok.“ Kazatel musí umět říct s Ježíšem: „Duch Hospodinův je nade mnou, proto mě pomazal, abych přinesl chudým radostnou zvěst.“

A chci velebit kazatele pod vedením těchto ušlechtilých mužů: James Lawson, jeden z těch, kdo bojuje již mnoho let; byl vězněn pro tento boj; byl vyhozen z Vanerbilt University pro tento boj, ale on ještě pokračuje dál, bojující za práva svých lidí. Reverend Ralph Jackson, Billy Kiles; mohl bych se tímto způsobem dostat až do pravého dolního rohu seznamu, ale čas mi to nedovoluje. Ale chci poděkovat jim všem. A chci jim poděkovat, protože kazatelé nejsou tak často zúčastnění na něčem tak, jako jsou oni. A já jsem vždy šťastný, když vidím takto osobně zúčastněné pastory.

Je v pořádku mluvit o „dlouhých bílých hávech tam nahoře“, se vším, co k tomu patří. Ale nakonec lidé chtějí nějaké obleky, šaty a boty, aby se oblékli tady dole!

Je v pořádku mluvit o „zemi oplývající mlékem a medem“, ale Bůh nám přikázal, abychom se starali o chudinské čtvrti tady dole, a jeho děti, které nemají jídlo ani třikrát denně.

Je v pořádku mluvit o Novém Jeruzalémě, ale jednoho dne musí Boží kněz mluvit o novém New Yorku, nové Atlantě, nové Philadelphii, novém Los Angeles, novém Memfisu v Tennessee. To je to, co musíme udělat.

Další věc, kterou musíme udělat, je: vždycky upevníme naši vnější akci silou peněz. Nyní jsme chudí lidé. Jednotlivě jsme chudí, když nás srovnáváte s bílou společností v Americe. Jsme chudí. Nikdy však nezapomeňte, že kolektivně – to znamená každý z nás dohromady – kolektivně jsme bohatší než všechny národy světa. Už jste o tom někdy přemýšleli? Když si vzpomenete na Spojené státy, Sovětské Rusko, Velkou Británii, západní Německo, Francii, a mohl bych jmenovat další, američtí negři kolektivně jsou bohatší než většina národů světa. My máme každoroční příjem více než třicet bilionů dolarů za rok, což je víc než celý export Spojených států, a víc než státní rozpočet Kanady. Víte to? Tohle je dobrá síla, když víte, jak s ní naložit.

My se nemusíme s nikým přít. Nemusíme nadávat a jít do akce se špatnými slovy. Nepotřebujeme dlažební kostky a lahve. Nepotřebujeme žádné Molotovovy koktejly. Potřebujeme jenom zajít do támhletých obchodů a silných průmyslových podniků v naší zemi a říci „Bůh nás sem posílá vám říct, že nezacházíte dobře s jeho dětmi. A my jsme se vás přišli zeptat na první položku v agendě vašeho spravedlivého zacházení, protože u té jsou Boží děti znepokojeni. A teď, jestli nejste připraveni to udělat, my uděláme agendu která musí následovat. A naše agenda volá po ekonomickém příspěví peněz od vás.“

A tak, jako výsledek tohoto všeho, jsme dnes v noci konfrontováni s tím jít ven a říci svým sousedům: nekupujte Coca-Colu v Memphisu. Jděte společně a řekněte jim: nekupujte Sealtestské mléko. Řekněte jim: nekupujte - jaký je jiný chléb? - Wonder Bread. A jaká je jiná společnost vyrábějící chléb, Jesse? Řekněte jim: nekupujte Hart's bread. Jak řekl Jesse Jackson, dosud byli pouze popeláři trápeni; nyní musíme přerozdělit utrpení. Vybrali jsme tyto společnosti,

protože ony nebyly spravedlivé v zaměstnanecké politice; a vybrali jsme je, protože ony mohly začít proces podpory potřebných a práv těchto mužů, kteří stávkovali. A tehdy se oni mohli ve městě přesunout - do centra a říci starostu Loebovi, aby dělal to, co je správné.

Ale ne pouze toto, my jsme posílili černošské instituce. Já na vás volám, abyste vzali své peníze z bank v centru a z depositů Tri-State banky. My chceme v Memphisu „bankovní hnutí“. Jděte do bankovních a úvěrových sdružení. Nechci po vás něco, co my nemůžeme udělat sami v SCLC. Soudce Hooks a další vám budou říkat, že my máme účet zde v záložnách a úvěrových společnostech SCLC. Říkáme vám, abyste následovali to, co děláme my. Uložte své peníze sem. Je šest nebo sedm černošských pojišťoven tady ve městě Memphisu. Odejděte od své pojišťovny a pojd'te do těchto. My chceme mít své pojišťovny.

To jsou některé praktické věci, které můžeme dělat. Začínáme proces budování a větší ekonomické základny. A zároveň tím vyvíjíme tlak tam, kde to skutečně bolí. Vyzývám vás, abyste tento způsob následovali.

Nyní mi dovolu, abych řekl jak jsem se dopracoval ke svým závěrům, že se máme my sami snažit až do konce. Nic nemůže být víc tragického, než přestat v tuto chvíli v Memphisu. A když máme mít náš demonstrační pochod, musíte tu být. Jestliže to znamená opustit práci, jestliže to znamená opustit školu - buďte zde. Buďte solidární se svými bratry. Oni nemohou být ve stávce. Ale buď všichni společně povstaneme, anebo všichni společně padneme.

Nechme v sobě prostor k tomu, aby se v nás rozvinulo trochu nebezpečné obětavosti. Jednoho dne přišel k Ježíšovi muž, který chtěl vznést nějakou otázku o životně důležitých otázkách žití. Ve výsledku chtěl Ježíše podvést a ukázat mu, že ví trochu víc než Ježíš, a vyhodit ho ze sedla jeho základu.

Ta otázka mohla klidně skončit filosofickou a teologickou debatou. Ale Ježíš okamžitě vzdálil tuto otázku z prostoru mezi nebem a zemí a umístil ji do nebezpečné zatačky na cestu mezi Jeruzalém a Jericho. A mluvil o jistém muži, který padl mezi lupiče. Pamatujete si, že levita i kněz ho minuli po druhé straně cesty. Nezastavili se, aby mu pomohli. A nakonec přišel muž jiné rasy. Slezl ze

svého dobytčete a rozhodl se, že se nenechá zastoupit ve svém soucitu. Ale klekl si k němu, zařídil mu první pomoc a pomohl tomu muži v nouzi. Ježíš příběh ukončil tím, že ten muž byl dobrý člověk, byl to velký člověk, protože měl schopnost vcítit se do druhého, a postarat se o svého bratra.

Však víte, musíme užívat hodně svou představivost, abychom se pokusili rozhodnout, proč kazatel a levita nezastavil. V časech o kterých mluvíme, byli zaneprázdnění chozením na setkání věřících, církevní shromáždění, a oni se chtěli dostat dolů do Jeruzaléma a nechtěli se na toto shromáždění opozdit. V jiném čase spekulujeme, že šlo o dodržení církevního práva: „Každý kdo se účastní náboženského obřadu se nesmí dotknout lidského těla 24 hodin před obřadem.“ A stále - nyní i tenkrát - začínáme zvažovat, zda možná oni nešli dolů do Jeruzaléma - nebo dolů do Jericha - raději organizovat „Asociaci na vylepšení cesty do Jericha“. To je možnost. Možná cítili, že je lepší vyřešit kořen problému, než se ponořit do špinavého hajzlu, což by ovšem přineslo osobní efekt.

Ale já vám chci říci, co moje představivost říká mně. Je možné, že se tito mužové báli. Víte, cesta do Jericha je nebezpečná cesta. Vzpomínám si, když paní Kingová a já jsme byli prvně v Jeruzalémě. Pronajali jsme si auto a jeli z Jeruzaléma dolů do Jericha. A jakmile jsme se dostali na tu cestu, řekl jsem svojí ženě: „Už vím, proč Ježíš užil tuto cestu jako prostředí pro své podobenství.“ Je to klikatá, zákrutovitá cesta. Je skutečně vhodná pro přepadení. Když začnete v Jeruzalémě, je to kolem 1200 mil nebo spíše 1200 stop nad mořem. A ve chvíli, kdy se dostanete do Jericha, o 15 nebo 20 minut později, jste již kolem 2200 metrů nad mořem. Je to nebezpečná cesta. V Ježíšově době byla známa jako „Krvavé projití“. A vy víte, je možné že kazatel a levita se podívali nad toho muže na zemi a zvažovali, jestli ještě kolem něj nejsou lupiči. Nebo je možné, že se domnívali, že muž na zemi je pouze simulant. A že vše hraje jen aby je mohl přepadnout a zranit, zneužít je, přilákat a rychle a lehko je přepadnout. A tak první otázka, kterou kazatel položil - první otázka, kterou levita položil byla: „Když se zastavím, abych pomohl tomuto

muži, co se stane mně?“ Ale pak přišel milosrdný Samaritán. A otázku otočil: „Když nezastavím a nepomohu tomuto muži, co se stane jemu?“

To je otázka, která je před námi dnes v noci. Ne: „Když se já zastavím, abych pomohl úklidovým pracovníkům, co se stane s mým zaměstnáním?“ Ne: „Když se zastavím pomoci úklidovým pracovníkům, co se stane se všemi hodinami, které obvykle trávím ve své kanceláři každý den a každý týden jako pastor?“ Otázka nestojí: „Když přestanu pomáhat těmto lidem v nouzi, co se mi stane?“ Otázka je: „Když nepřestanu pomáhat úklidovým pracovníkům, co se s nimi stane?“ To je ta otázka.

Povstaňme dnes v noci s větší ochotou. Stůjme s větším odhodláním. A pohněme v těchto významných dnech, těchto dnech změny, Amerikou tak, aby byla taková, jaká by měla být. Máme příležitost udělat Ameriku lepším státem. A já chci děkovat Bohu, znovu a znovu, že mi dovolil být tu s vámi.

Víte, před několika lety jsem byl na autogramiádě mé první knihy v New Yorku. A zatímco jsem knihu podepisoval, přistoupila pomatená černoška. Jediná otázka, kterou jsem od ní slyšel, byla: „Jste Martin Luther King?“ A já jsem píšíce koukal dolů a řekl jsem: „Ano.“ A v další minutě jsem cítil něco bušícího na mé hrudi. Než jsem se nadál, byl jsem pobodaný touto pomatenou ženou. Byl jsem odvezen do Harlem Hospital. Bylo temné sobotní odpoledne. A to ostří prošlo skrz a rentgen odhalil, že špička ostří byla na okraji aorty, hlavní arterie. A ta, když je propíchnutá, utopíte se ve své vlastní krvi - je to váš konec.

Vyšlo v New York Times dalšího rána, že kdybych býval pouze kýchnul, byl bych mrtvý. O čtyři dny později bylo odsouhlaseno, po operaci, poté, co byla otevřena má hrud' a čepel byla vytažena, pohybovat se okolo kolečkové židle po nemocnici. Povolili mi číst některé dopisy, které mi přišly ze všech států světa, laskavé dopisy. Přečetl jsem jich několik, ale jeden z nich nikdy nezapomenu. Dostal jsem jeden od prezidenta a vice-prezidenta. Zapomněl jsem, co tyto telegramy sdělovaly. Byl jsem navštíven a dostal jsem dopis od starosty New Yorku, ale zapomněl jsem, co v dopise stálo. Ale byl tam jiný dopis, který přišel od malé holčičky, mladého děvčete, které bylo studentkou

školy ve White Plains. A já se podíval na ten dopis a nikdy jej nezapomněl. Říkal jednoduše:

Drahý Dr. Kingu,

jsem studentkou devátého ročníku White Plains High School. Ačkoli na tom nezáleží, chtěla bych zmínit, že jsem bílá dívka. Četla jsem v novinách o neštěstí a o vašem utrpení. A četla jsem, že pokud byste kýchnul, zemřel byste. A já vám jednoduše píšu, že vám chci říci, že jsem moc šťastná, že jste nekýchl.

A já vám chci říci dnes v noci - já vám chci říci dnes v noci, že jsem taky moc šťastný, že jsem nekýchl. Protože kdybych kýchl, nebyl bych tu v roce 1960, kdy studenti z celého Jihu začali sedat do jídelen k obědu. A vím, že když začali smět tito studenti sedět v jídelnách, skutečně začalo to nejlepší na Americkém snu a celý národ se vrátil zpět ke kořenům demokracie, které byly hluboko vykopány zakládajícími otci v Deklaraci nezávislosti a v Ústavě.

Když bych kýchnul, nemohl bych být tady v okolí v roce 1961, když jsme se rozhodli vydat se na pouť za svobodou a ukončení segregace v mezistátní cestě.

Když bych kýchnul, nemohl bych být tady v okolí v roce 1962, kdy černoši v Albany, Georgii, se rozhodli napřímít svá záda. A kdykoli muži a ženy napřímují svá záda, dostávají se někam (jinam), protože člověk nemůže řídit svá záda dokud je ohnutý.

Když bych kýchnul – když bych kýchnul, nemohl bych tu být v roce 1963, když černí lidé z Birminghamu, Alabamy, vzrušili svědomí tohoto národa a přinesli do bytí (uvedli v život) Listinu lidských práv.

Když bych kýchnul, nemohl bych mít šanci později v tom roce, v srpnu, zkusit říct Americe o snu, který jsem měl.

Když bych kýchnul, nemohl bych být dole v Selmě, Alabamě, abych viděl zdejší velké hnutí.

Když bych kýchnul, nemohl bych být v Memphisu vidět shromáždění obce okolo těchto bratrů a sester, kteří jsou trápeni.

Jsem tak šťastný, že jsem nekýchl.

A oni mi řekli --. No, nevadí. To opravdu nevadí co se teď stalo. Opustil jsem dnes ráno Atlantu a když jsme nastartovali letadlo, bylo nás šest. Pilot řekl prostřednictvím rozhlasu: „Omlouváme se za zpoždění, ale máme na palubě Dr. Martina Luthera Kinga. A buďte si jisti, že všechna zavazadla byla zkontrolována a buďte si jisti, že nic nemůže mít na letadle v nepořádku, zkontrolovali jsme vše velmi důkladně. A letadlo jsme chránili a strážili celou noc.“

A pak jsem se dostal do Memphisu. A někteří začali vyhrožovat nebo mluvit o hrozbách, které jsou venku. Co se mi může stát od našich zhnusených bílých bratrů?

Nevím, co se nyní stane. Máme před sebou několik obtížných dní. Ale skutečně nyní nezáleží na mně, protože jsem byl na vrcholu hory. A nemyslím si...

Jako každý, já bych si také přál žít dlouhý život. Dlouhověkost má své místo. Ale na to já se nyní nesoustředím. Já chci dělat boží vůli. A On mi dovolil jít nahoru k hoře. A já viděl přes (horu). A já viděl zaslíbenou zemi. Já se tam nemůžu dostat s vámi. Ale já chci, abyste dnes v noci věděli, že my, jako lidé, se dostaneme do zaslíbené země.

A jsem moc šťastný dnes v noci. Nemám z ničeho obavy. Neobávám se nikoho. Moje oči viděly slávu přicházejícího Pána!!

GALČANOVÁ, K. *Biblické motivy ve vybraných řečech Martina Luthera Kinga.* České Budějovice, 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra biblických věd. Vedoucí práce A. Mackerle.

Klíčová slova: M.L.King, biblické motivy, křesťanská sociální nauka, desegregace

Abstrakt:

Tato práce se soustřeďuje na poslední proslov laureáta Nobelovy ceny za mír Martina Luthera Kinga Jr. s názvem „*I have been to the Mountain Top*“ a tomu, jak v něm jeho autor využívá biblických motivů.

První část práce se snaží uvést kontext této řeči. Popisuje velmi stručně život Martina Luthera Kinga a jeho činnost ve prospěch desegregace černošského obyvatelstva Spojených států amerických.

Druhá část obsahuje text řeči samotné v původním (anglickém) znění a vypočítává jednotlivé v ní obsažené biblické motivy. Závěrečná část práce se věnuje určení kontextu a smyslu biblických motivů v Písmu svatém a způsobu, jak jich využívá Martin Luther King.

V příloze čtenář najde autorčin pracovní překlad pojednávané řeči Martina Luthera Kinga do češtiny.

GALČANOVÁ, K. *Biblical Motives in Chosen Speeches of Martin Luther King*. České Budějovice, 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra biblických věd. Vedoucí práce A. Mackerle.

Klíčová slova: M.L.King, biblical motives, christian social doctrine, desegregation

Abstract:

This paper is concerned with the last speech of Martin Luther King Jr., known as „*I have Been To The Mountain Top*“, and with the way of how its author uses biblical motives in it.

The first part of this paper offers a short overview of Martin Luther King's life and activities in the struggle against racist separation of the black American population.

The second part contains the text of the speech with the biblical motives and quotations highlighted. Then the author describes the context of each of these biblical quotations in the Bible itself and then in the Martin Luther King's speech.

There is one attachment containing the Czech translation of the discussed speech by the author of the paper.